

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

KATEDRA KRAJINNÉHO MANAGEMENTU

Studijní program: Zemědělství

Studijní obor: Agropodnikání

Proměny zaměstnanosti ve venkovském prostoru

PŘÍPADOVÁ STUDIE OBCE LOMNICE NAD LUŽNICÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Kušová Drahomíra

Autor: Šťastná Adéla

2013

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta zemědělská
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla ŠTASTNÁ**
Osobní číslo: **Z11154**
Studijní program: **B4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Název tématu: **Proměny zaměstnanosti ve venkovském prostoru - případová studie Lomnice nad Lužnicí**
Zadávající katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Jedním z nejdůležitějších problémů venkovských oblastí je nezaměstnanost, nedostatek pracovních příležitostí, kvantitativně či kvalitativně nevyhovující technická infrastruktura a nedostupnost nebo nízká úroveň některých služeb včetně dopravního spojení.

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce bude zmapování a detailní analýza zaměstnanosti venkovské oblasti Lomnice nad Lužnicí v minulosti a současnosti s přihlédnutím k regionálnímu kontextu. Práce je součástí projektu "Valorisation and Sustainable Development of Cultural Landscapes using Innovative Participation and Visualisation Techniques -VITAL LANDSCAPES" (2CE164P3).

Metodika:

Teoretická část práce se bude opírat o rešerši odborné literatury týkající se problematiky zaměstnanosti, nezaměstnanosti a podnikatelské struktury na venkově obecně i ve vybrané lokalitě. Empirická část práce bude založena na terénním šetření formou dotazování, jehož cílovou skupinou budou vybraní obyvatelé obce. Součástí sběru dat bude studie místních kronik, fotodokumentace a příslušných statistických zdrojů.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 stran textu**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Drahomíra Kušová**
Katedra krajinného managementu

Datum zadání bakalářské práce: **4. března 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2014**

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní společení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2013

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

Kronika obecní 1915-1939, 1939-1970, 1970-1981

Lokální statistické zdroje

Lomnické listy

König, P. a kol. (2009): Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu. 2. vydání. Praha: C. H. Beck

Boháčová, I., Hrabánková, M. (2009): Strukturální politika Evropské unie. 1.vydání. Praha: C. H. Beck

Majerová, V., Čmejrek, J. (2003): Český venkov 2002. Podniky a podnikání. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, ve vydavatelství Credit

Hudečková, H., Lošťák, M., Ševčíková, A. (2006): Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v kostce.

Ministerstvo zemědělství ČR

Majerová, V. (2006): Sociologie venkova a zemědělství. Česká zemědělská univerzita, Praha

Kouřilová, J. (2012): Synergie vztahu město-venkov. Praha: Alfa Nakladatelství

Pělucha, M. a kol. (2012): Venkov na prahu 21. století. Venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostí ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů města a venkova v globalizované ekonomice. Praha: Alfa Nakladatelství

Bartoš, M., Kušová, D., Těšitel, J. (2011): Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce.

Majerová, V., Herová, I. (2007): Český venkov 2006. Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne 11.4.2014

.....

podpis

Poděkování

Tímto bych nejvíce poděkovala paní PhDr. Drahomíře Kušové za trpělivost, čas a odborné vedení při psaní této bakalářské práce. Dále patří poděkování bývalému starostovi Karlu Zvánovcovi, kronikáři PhDr. Václavu Ramešovi a obyvatelům obce Lomnice nad Lužnicí. Za podporu děkuji mé rodině, především dědovi.

ANOTACE

Bakalářská práce popisuje zaměstnanost ve venkovském prostoru. Zaměstnanost je hodnocena na základě studia odborné literatury, statistik, fotodokumentací, rozhovorů s vybranými osobnostmi a zodpovězených dotazníků obyvatel. Práce je zaměřená na okres Jindřichův Hradec, konkrétně na obec Lomnice nad Lužnicí.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Venkov, zaměstnanost, zemědělství, migrace, doprava, Jindřichův Hradec, Lomnice nad Lužnicí

ANNOTATION

The bachelor work describes employment in rural area. Employment is evaluated by using literature, statistics, photos, interviews and questionnaires by population. The work is focused on district Jindřichův Hradec, specifically village Lomnice nad Lužnicí.

KEY WORDS:

Countryside, employment, agriculture, migration, traffic, Jindřichův Hradec, Lomnice nad Lužnicí

OBSAH

1. Úvod.....	1
2. Cíl práce.....	2
3. Literární rešerše.....	3
3.1. Venkov.....	3
3.2. Venkovská sídla.....	6
3.2.1. Sídlo.....	6
3.2.2. Samota.....	6
3.2.3. Víška.....	6
3.2.4. Vesnice.....	6
3.3. Obec.....	6
3.4. Městys.....	7
3.5. Město.....	8
3.6. Region.....	8
3.6.1. Venkovský region.....	8
3.6.2. Funkční region.....	9
3.7. Okres.....	9
3.8. Vzdělanost.....	9
3.9. Zaměstnanost/Nezaměstnanost.....	9
3.9.1. Profese.....	14
3.9.2. Kvalifikace.....	14
3.9.3. Intelektuální kapitál.....	14
3.9.4. Lidský kapitál.....	14
3.9.5. Ekonomický status.....	14
3.9.6. Státní politika zaměstnanosti.....	15
3.9.7. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti.....	15
3.9.8. Vhodné zaměstnání.....	16
3.10. Úřady práce.....	16
3.11. Firma.....	17
3.12. Zemědělství.....	18
3.12.1. Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.....	19
3.13. Strukturální politika.....	19

3.13.1. Strukturální politika v oblasti rozvoje venkova-příklad České republiky.....	20
3.14. Politika soudržnosti.....	20
3.15. Regionální rozvojové programy.....	21
3.16. Finanční prostředky.....	21
3.17. Kontrolní systém operačních programů.....	21
3.18. Princip monitoringu a kontroly.....	21
3.19. Mobilita.....	21
3.20. Migrace.....	22
3.20.1. Imigrace.....	23
3.20.2. Emigrace.....	23
3.20.3. Amenintní migrace.....	23
3.21. Suburbánní zóna.....	24
3.22. Doprava.....	24
3.23. Životní prostředí.....	25
3.24. Osídlení v České republice.....	25
4. Regionální kontext pro modelovou oblast.....	26
4.1. Zařazení modelové obce.....	26
4.2. Kraj jižní Čechy.....	26
4.3. Okres Jindřichův Hradec.....	30
5. Metodika práce.....	34
5.1. Metodika.....	34
5.2. Hypotézy pro terénní šetření.....	35
6. Charakteristika modelové obce.....	35
6.1. Historie.....	35
6.2. Obec před „Sametovou revolucí“.....	36
6.3. Současná charakteristika modelové obce.....	41
6.3.1. Sociodemografické údaje.....	41
7. Výsledky empirického šetření.....	47
7.1. Rozhovor se zástupcem zemědělců.....	49
7.2. Rozhovor s kronikářem Václavem Ramešem.....	50
7.3. Rozhovor s bývalým starostou.....	51
7.4. Vyhodnocení dotazníků.....	53
8. Diskuse a závěr.....	58

9. Literatura.....	59
10. Přílohy.....	62
10.1. Příloha č. 1.....	62
10.2. Příloha č. 2.....	64
10.3. Příloha č. 3.....	64

1. ÚVOD

Jedním z nejdůležitějších problémů v České republice (ČR) je nezaměstnanost, nedostatek financí a příležitostí na pracovní místa a nedostupnost nebo nízká úroveň některých služeb včetně dopravního spojení. Obzvláště ve venkovských oblastech jsou tyto záležitosti markantní.

Politika zaměstnanosti, kterou vytváří stát, by měla zabránit nedostatku pracovních míst. Nezaměstnaní obyvatelé jak městských tak i venkovských oblastí se hlásí na úřad práce v okrese, kam spadá jejich bydliště. Úřady práce a ministerstvo práce a sociálních věcí se stará o zaměstnanost. Rozdíl mezi úřadem práce a ministerstvem práce a sociálních věcí je ten, že úřadů práce je několik a každý je pro určitý okres.

Vyspělé státy dbají na nízkou nezaměstnanost, což je však nereálné. Jsou lidé, kteří nechtějí pracovat a lidé, kteří se nechtějí vzdělávat, aby našli vhodné pracovní místo.

V České republice byla nezaměstnanost největším problémem za první světové války. Až za druhé světové války nezaměstnanost klesala, protože všichni lidé, kteří neměli práci, museli jít do válečného průmyslu. Po druhé světové válce byla zavedena všeobecná pracovní povinnost a fungovala centrálně řízená ekonomika. Zaměstnavatelé posílali lidi do potřebných pracovních odvětví. Před „Sametovou revolucí“ vznikaly nové podniky a lidé měli dostatek pracovních míst.

Po „Sametové revoluci“ opět začal fungovat trh práce. Byla zrušena centrálně řízená ekonomika a tak podniky, které byly úspěšné před rokem 1989, se rušily a nezaměstnanost se opět začala zvyšovat.

Zvýšení pracovních příležitostí závisí také na tom, zda stát podporuje podnikatele a soukromníky. Při podpoře podnikatelů a soukromníků je více pracovních míst. Dalším problémem nezaměstnanosti jsou pracující důchodci, kteří obsazují pracovní místa mladým lidem.

Sezónní příležitosti a brigády dávají nezaměstnaným možnost přivýdělku alespoň na krátký úvazek.

Venkovské oblasti v současnosti přitahují lidi spíše na přírodní prostředí, prostory pro stavby rodinných domů a klid od městského ruchu, málokdy na zaměstnání v zemědělství. Problémem je nezaměstnanost, vyliďňování, stárnutí obyvatel, špatný dopravní stav a nedostatečné příležitosti pro vzdělání.

Nezaměstnanost na venkově zvláště v malých obcích směřuje k chudobě. Ve venkovských oblastech převažuje zaměstnání v zemědělství. Snaha zapojit nezemědělské aktivity by mohla vést ke zlepšení života na venkově. Za prací a vzděláním se z venkova musí dojíždět do větších měst, což je často časově a finančně náročné. Migrace obyvatel na venkově se týká hlavně mladých lidí.

Zaměstnanost je důležitým faktorem pro trvale udržitelný rozvoj venkova, neboť přispívá k udržení lidí v dané lokalitě.

2. CÍL PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je deskripce proměn zaměstnanosti na venkově. Konkrétně zkoumá obec Lomnici nad Lužnicí ležící v okrese Jindřichův Hradec.

Nejprve se bakalářská práce zabývá objasněním základních pojmů pomocí literární rešerše, která bude sloužit jako navigace pro empirické šetření. Dále pojednává o jižních Čechách, okrese Jindřichův Hradec a nakonec o obci Lomnici nad Lužnicí, konkrétně popisuje změny zaměstnanosti pomocí fotografií, statistik, literatury, rozhovorů a zodpovězených dotazníků z vlastního empirického šetření.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

Záměrem této subkapitoly je zaměření na objasnění klíčových pojmů, které následně vytvoří teoretický kontext pro terénní šetření modelové obce.

3.1. Venkov

Za venkov, resp. venkovské obyvatelstvo je považováno území, resp. obyvatelstvo základních územních samostatných jednotek (obcí v ČR, local communities or municipalities v Evropské unii), které mají hustotu osídlení nižší než 100 obyvatel na 1km² bez ohledu na ekonomické nebo profesní zapojení obyvatelstva (Majerová, V., 2006).

Venkov, resp. venkovské obyvatelstvo je možno definovat vícero způsoby. Statisticky užívaná definice, která je založena na počtu obyvatel, označuje jako venkovské obce ty s počtem obyvatel nižším než 2 tis. osob (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Nejužívanějším kritériem pro vymezení venkovských obcí v ČR je dosud počet obyvatel v obci. Pokud je počet trvale bydlících obyvatel v obci nižší než 2000 osob, pak je tato obec označena jako venkovská a její obyvatelstvo jako venkovské obyvatelstvo (Majerová, V., 2006).

V současnosti s vývojem problematiky zkoumání venkovských obcí se v poslední době většina prací pro vymezení venkovských obcí přiklání k hodnotě 3 000 obyvatel s odkazem na zákon o obcích (Perlín, R., Hupková, M., 2010).

Nejčastějším kritériem pro rozlišení venkovských a městských oblastí je hustota zalidnění a počet obyvatel, které ovšem mohou být velmi zavádějící s ohledem na vysokou heterogenitu venkovských oblastí EU. Hustota zalidnění v kombinaci s počtem obyvatel jsou ovšem stále používány jako klíčová kritéria při určování hranic mezi městskými a venkovskými oblastmi zejména z důvodu jednoduchosti a statistické dostupnosti příslušných údajů téměř na všech úrovních veřejné správy (Kouřilová, J., 2012).

Venkov v bohatých zemědělských oblastech je charakteristický zachovalou venkovskou strukturou s dominantním vlivem zemědělské výroby, která bude hrát i v budoucnosti dominantní roli. Do tohoto typu patří území v českém Polabí a v Moravských úvalech (Majerová, V., 2006).

Pod pojmem venkov si intuitivně představujeme vesnice, volnou krajinu pokrytou zemědělskou půdou, lesy, vodními plochami, ale také malá městečka, která tvoří střediska socioekonomických aktivit v tomto území (Bartoš, M. a kol., 2011).

Rovněž v naší mysli celkově převažují slova spojená s výhodami venkova jako idylického místa k životu (klid, příroda, lesy, ticho, hospoda). Dále jsou preferovány výrazy spojené s funkčním obrazem vesnice (zemědělství, JZD, traktor), méně pak s osobními nebo sociálními faktory (rodiče, prarodiče, dětství, sousedé), jak potvrdil výzkum autorů (Bartoš, M. a kol., 2011).

Venkovem se označují nejen vesnice, ale i krajina. Chceme-li tedy venkov definovat, můžeme začít tím, že je to území či prostor. Dále je třeba toto území vymezit. V zásadě lze použít pozitivní a negativní přístup. Podle prvního je venkovem území s venkovským charakterem, podle druhého je venkovem vše, co není městem (Pělucha, M. a kol., 2012).

Venkovský způsob života je obecně charakterizován jako tradiční, spojený s přírodou a půdou (Pělucha, M. a kol., 2012).

Budoucnost venkova je závislá především na jeho obyvatelích. Bez lidí a jejich zájmu se nemůže venkov rozvíjet. Je tedy třeba udělat vše pro to, aby byly ve venkovských obcích vytvořeny takové podmínky pro život, které by nejen zabránily odchodu, ale také dokázaly přitáhnout nové obyvatele (Pělucha, M. a kol., 2012).

Dlouhodobý historický vývoj určitým způsobem předznamenal vývoj venkovských oblastí. Venkovská krajina je utvářena člověkem. Působí na veškeré společenské změny (ekonomické, demografické, technologické, na změnu vlastnických poměrů,

výrobní způsob nebo na technickou inovaci) a bezprostředně ovlivňuje využití země (Pělucha, M. a kol., 2012).

Pokud hovoříme o problematice venkova a územní soudržnosti, tak je nutné chápat území jako celek, tj. včetně urbanizovaných oblastí (Pělucha, M. a kol., 2012).

Obecně byl a nadále přetrvává pojem venkov jako synonymum pro zaostalé oblasti, naopak město je obvykle vnímáno jako centrum ekonomického a sociálního života, prosperity a rozvoje. V současné době je však situace samozřejmě výrazně složitější a je ovlivněna celou řadou faktorů (Pělucha, M. a kol., 2012).

Venkov městu dodává pracovní síly, v současnosti umožňuje další rozvoj příměstských oblastí např. poskytováním pozemků pro stavby v oblasti průmyslu a služeb (průmyslové zóny, obchodní zóny, logistická centra, sklady apod.) podél významných komunikací vedoucích do města, ale také pozemků určených pro další rozvoj bydlení obyvatel města (v rámci suburbanizačních procesů) (Pělucha, M. a kol., 2012).

Naopak venkov vůči městu plní vedle funkce bydlení zpravidla funkci rekreační, příp. i sociokulturní (Pělucha, M. a kol., 2012).

Obecná charakteristika venkova, kterou používá Český statistický úřad (2008), definuje venkov jako oblasti volné nezastavěné krajiny a venkovských osídlení, které lze vymezit jako určitý souhrn venkovských sídel, zemědělských a vodních ploch, lesů, ploch místních komunikací a ostatních ploch nacházejících se v tomto prostoru. Venkov se obecně vyznačuje menší hustotou osídlení, menšími sídly, vyšší zaměstnaností v zemědělství, určitým sepětím místních obyvatel s přírodou a krajinou, architektonickým rázem a charakterem zástavby a určitým životním stylem (König, P. a kol., 2009).

Školou a poštou je vybavena cca třetina venkovských obcí, zdravotnické zařízení je v každé čtvrté obci, ale služebna policie jen ve 3% z nich. Vodovod je zaveden ve více než 80% obcí na venkově, plyn v 60%, ale kanalizace jen ve třiceti procentech vesnic. Situace se však postupně mění (Pělucha, M. a kol., 2012).

Mnohé definice venkova uvádějí, že venkovská ekonomika je založena na zemědělství a výrobě potravin a většina venkovského obyvatelstva je na tomto odvětví závislá, jsou zaměstnáni v zemědělství. V posledních dvou dekadách však již význam zemědělství klesal – většina „venkovanů“ je v současné době zaměstnána ve službách či průmyslu (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.2. Venkovská sídla

Již bylo uvedeno, že venkovská sídla jsou oproti městským starší vývojovou formou sídel (Hudečková, H. a kol., 2006).

3.2.1. Sídllo

Obec však není nejmenší sídelní jednotkou. Za základní jednotku je považováno sídllo. Sídllem obecně označujeme nejmenší obydlené jednotky, tedy skupiny domů prostorově oddělené od ostatních. Jedno či více sídel může tvořit obec (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.2.2. Samota je izolované obydlí, které má velký odstup od ostatních zemědělských usedlostí (Hudečková, H. a kol., 2006).

3.2.3. Víska je seskupení 4 až 5 (v některých zemích až 20) usedlostí (Hudečková, H. a kol., 2006).

3.2.4. Vesnice (vsi) mají kromě usedlostí také zpravidla i několik domů nezemědělského charakteru (škola, domy řemeslníků, kostel, hospoda aj.) (Hudečková, H. a kol., 2006).

3.3. Obec

Původně se pojmu obec ve společenských vědách užívalo pro označení území s právně vymezenými hranicemi, obydleného obyvatelstvem, jež se zabývá hospodářskými činnostmi navzájem závislými a pro označení území tvořícího

politicky samosprávnou jednotku. Za obce byly proto považovány vesnice, městyse, města, i velkoměsta (Pělucha, M. a kol., 2012).

Postavení obce záviselo například na sídle určité instituce (např. za první republiky měly „vyšší postavení“ obce se sídlem správního úřadu a okresního soudu) či na územním členění (v padesátých letech bylo zavedeno rozdělení obcí na města krajská a okresní a ostatní obce) (Pělucha, M. a kol., 2012).

Zařazení obcí do obvodů působnosti jednotlivých úřadů má obvykle logickou posloupnost, jednotky jsou tzv. „územně skladebné“, což znamená, že větší územní jednotky se skládají z menších a jsou respektovány hranice vyšších celků. Existují zde určité výjimky - několik desítek obcí z různých důvodů tento systém narušuje (Pělucha, M. a kol., 2012).

Srovnáním postavení obce s rozdělením obcí podle úrovně státní správy můžeme zjistit, že všechny obce s rozšířenou působností i s pověřeným obecním úřadem jsou městy, ale samostatný titul město tyto vyšší pravomoci automaticky nezaručuje – mezi městy můžeme najít taková, jejichž úřad plní pouze základní funkce státní správy a samosprávy a nemá žádné „vyšší postavení“. Jsou tedy na stejné úrovni jako všechny ostatní obce, včetně městysů (Pělucha, M. a kol., 2012).

Statistický úřad (a mnohé další instituce) pracují s hranicemi 200, 500, 1 000 a 2 000 obyvatel (u venkovských obcí) a dále 5000, 10 000, 20 000, 50 000 a 100 000 obyvatel (u měst) (Pělucha, M. a kol., 2012).

Venkovských obcí je cca 5,5 tisíce, což je téměř 90% všech obcí v ČR. V těchto obcích však žije jen 26,4% ze všech obyvatel. Pro doplnění můžeme ještě uvést, že katastrální území venkovských obcí pokrývá cca tři čtvrtiny území ČR (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.4. Městys

Mimo měst a ostatních obcí existovala i kategorie „městys“, která označovala malé venkovské městečko (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.5. Město

Význam měst rostl již od 10. století, kdy se stala místem obchodu a řemeslné výroby, Venkované se věnovali především produkci potravin (Pělucha, M. a kol., 2012).

Město poskytuje obyvatelům svého okolí služby, jejichž provozování v řadě venkovských sídel není ekonomicky efektivní. Jedná se jak o služby komerčního charakteru, tak o služby veřejné, jejichž zajištění města koordinují a zabezpečují ve spolupráci s obcemi ve svém zázemí, které se zpravidla také podílejí na jejich spolufinancování. Jedná se především o služby vzdělávací, zdravotní a sociální (péče o seniory, zdravotně hendikepované, sociálně marginalizované apod.) (Pělucha, M. a kol., 2012).

Dále města poskytují obyvatelům venkova velmi často možnosti kulturního, společenského a sportovního využití (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.6. Region

Region je územní celek, který je pomocí jednoho či více znaků (kritérií) vyčlenitelný z širšího území. Obvykle je pomocí těchto znaků vymezován pro konkrétní účel nebo mu v uspořádání území přísluší konkrétní funkce. *Zdroj: [1]*

Rozdíly mezi jednotlivými regiony jsou dány nejen vývojem v minulosti (typickým příkladem jsou Sudety ve srovnání s vnitrozemím), ale i přírodními a geografickými podmínkami (úrodné Polabí či jižní Morava proti kopcovitému Pošumaví) (Pělucha, M. a kol., 2012).

Již jsme uvedli, že regiony jsou objekty regionalistických studií, zatímco jejich předmětem jsou prostorové vztahy, jevy a procesy (Hudečková, H a kol., 2006).

3.6.1. Venkovský region

Pojem venkovský region se používá také převážně pro statistické účely (a zprostředkovaně pro vymezování regionů, které vyžadují určité formy podpory).

Nejběžnější používanou metodou je v Evropské unii (EU) definování regionů podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), tj. dle podílu obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích. Ty jsou pro tyto účely vymezeny jako obce s hustotou zalidnění nižší než 150 obyvatel na 1 km² (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.6.1. Funkční region

Důraz na regionalizaci Evropy v souvislosti s dopady globalizované ekonomiky tak vytvořil další aspekt této tematiky, který se týká vzniku tzv. funkčních regionů. Tyto regiony vznikají na rozdíl od administrativně vymezených regionů dle rostoucích přirozených vazeb v území prostřednictvím dojížděkovosti do zaměstnání, za službami, procesy suburbanizace či vzrůstající roli zázemí měst ve formě budování logistických center a páteřních dopravních komunikací. Tyto tendence prohlubují vztahy urban-rural a do značné míry postupně mění prostorové konfigurace Evropy (Kouřilová, J., 2012).

3.7. Okres

Okresy byly zachovány jako statistická jednotka i po zrušení okresních úřadů reformou v roce 2002, avšak bez odpovídající úrovně státní správy. Jejich pravomoci byly převedeny zčásti a krajské úřady a částečně na nově vzniklé kategorie obcí (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.8. Vzdělanost

Mezi trendy souvisejícími s obyvatelstvem můžeme zařadit také vzdělanost populace. Ta je v současné době na venkově horší než ve městech, ale situace se bude zlepšovat (Pělucha, M. a kol., 2012).

Faktem je, že školy vyšších stupňů byly v minulosti a i dnes jsou především ve městech (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.9. Zaměstnanost/Nezaměstnanost

Nezaměstnanost se měří hned několika ukazateli. Dávají poněkud odlišné výsledky a je tedy třeba vědět, zejména při srovnávání s jinými státy, který z nich je vhodné použít. První způsob zjištění míry nezaměstnanosti počítá s registrovanými na úřadech práce a neohlíží se na to, zda zaměstnaný může nebo nemůže nastoupit ihned do práce. Ten udává míru nezaměstnanosti nejvyšší.

Přísnější způsob již zohledňuje pouze dosažitelné nezaměstnané a jejich evidence se tak „na papíře“ snižuje. Oba způsoby výpočtu používá Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a jsou zveřejňovány každý měsíc. Pokud se setkáte s pojmem míra registrované nezaměstnanosti, je v něm obsaženo právě tohle - zpravidla se rozlišuje jen podle toho, zda jde o starou nebo novou metodiku (tedy první nebo druhý popsaný způsob). Podle výše zmíněné takto definované nezaměstnanosti lze zjistit, že zatímco počet nezaměstnaných byl např. celý rok 2003 vyšší než 500 tisíc osob, volných pracovních míst bylo jen okolo 40 tisíc a jejich počet nerostl.

Třetí způsob výpočtu míry nezaměstnanosti používá Český statistický úřad. Vychází z tzv. výběrového šetření pracovních sil, které se provádí čtvrtletně. Podle něj jsou nezaměstnanými ti, kteří byli poslední měsíc bez práce (dokonce nepracovali ani hodinu v týdnu), práci aktivně hledali a mohou nastoupit hned nebo do dvou týdnů. Výsledek pak udává tzv. obecnou míru nezaměstnanosti. *Zdroj:[2]*

Zlepšení situace v tomto problému může znamenat nový způsob práce – práce na dálku (teleworking) či virtuální dojíždění (telecommuniting). Tento způsob zaměstnání může do venkovské oblasti přitáhnout např. amenitní migranty (Bartoš, M. a kol., 2011).

Typickým znakem venkovské nezaměstnanosti jsou také silné sezónní výkyvy (počet nezaměstnaných v zimě narůstá) a výrazné regionální diference (Pělucha, M. a kol., 2012).

Lidé z venkova dojíždějí za prací do města, kde také často uspokojují své další potřeby (nákupy, služby, kulturní a společenský život), naopak lidé z měst přijíždějí na venkov o víkendech – mají zde své „druhé bydlení“ (chatu, chalupu) či příbuzné (Pělucha, M. a kol., 2012).

Pokud se zaměříme na venkovský prostor, pak těmito problémy mohou být např. vylidňování odlehlých venkovských regionů a s tím úzce spojený nedostatek pracovních příležitostí, či například nedostatečný přísun informací (Pělucha, M. a kol., 2012).

Základním poskytováním služby Evropské služby zaměstnanosti (EURES), která byla zřízena v roce 1993, je usnadňovat mezinárodní mobilitu pracovních sil (König, P. a kol., 2009).

Základním úkolem sítě EURES je poskytovat služby užitečné pracovníkům, uchazečům a zájemcům o práci i zaměstnavatelům, resp. všem občanům, kteří mají zájem využívat svého práva volného pohybu osob (např. formou informací o pracovních podmínkách a specifických tržů práce jednotlivých členských zemí) (König, P. a kol., 2009).

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (EGF) poskytuje jednorázovou, časově omezenou individuální podporu určenou na pomoc pracovníkům, kteří nesou „vážné osobní následky propuštění v důsledku změn ve struktuře obchodu“ (König, P. a kol., 2009).

Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (RKZ) představuje soubor operací zaměřených na posílení atraktivity regionů, podporu zaměstnanosti a konkurenceschopnosti podniků (König, P. a kol., 2009).

Sektor zemědělství, lesnictví a rybolovu se v roce 2005 podílel na celkové zaměstnanosti v EU 5% (König, P. a kol., 2009).

Obecně ale v posledních letech zaměstnanost v zemědělství klesá. V období 2000-2005 došlo k poklesu o 2,5%. Hlavním důvodem tohoto trendu jsou především nízké příjmy v zemědělství. Průměrný příjem jednoho zemědělce v EU sice v roce 2006 stoupl o 2,6%, stále ale silně pokulhává za výši příjmů v ostatních oblastech národního hospodářství (König, P. a kol., 2009).

S ohledem na charakter práce v zemědělství, která je časově a mnohdy i fyzicky náročná, by o přechodu na jiné zaměstnání uvažovalo 22,2% oslovených (Majerová, V., Herová, I., 2007).

Zaměstnanost se v české ekonomice nevyvíjí tak, aby byla kvantitativním zdrojem ekonomického růstu. Svědčí o tom dlouholetý pokles zaměstnanosti, který v letech 1995-2004 dosáhl průměru ročně 0,6% a nezastavil se ani ve vzestupné fázi ekonomického růstu v letech 2000 až 2004 (Majerová, V., Herová, I., 2007).

Práce v zemědělství má od ostatních odvětví odlišný charakter. Je vázána na přírodní podmínky, živé organismy, ovlivňují ji jednotlivá roční období a klimatické jevy. Pracovní doba a přítomnost zaměstnance na pracovišti není pevně ohraničena, často se dle potřeby pracuje i o víkendech, svátcích a nárazová práce není výjimkou (Majerová, V., Herová, I., 2007).

Také další část respondentů, která představuje 22,9%, netrvá na práci v zemědělství a nedělalo by jim problém věnovat se jinému odvětví (jsou to stejně jako v předchozím případě zejména kvalifikovaní a nekvalifikovaní dělníci, manuální pracovníci). Naproti tomu 28,4% dotázaných má ke své práci tak úzký vztah, že si jiný způsob obživy neumí představit. Jedná se např. o družstevníky (práce v družstvu), kvalifikované a nekvalifikované dělníky, manuální pracovníky, malé a střední rolníky (Majerová, V., Herová, I., 2007).

Kromě toho zde ještě působí i další, „vnější“ okolnosti – dostatek nabídky pracovních příležitostí v dané lokalitě (nutnost vzít jakoukoli práci), dopravní dostupnost pracovního místa (tato skutečnost je významná zejména na venkově), srovnání výhod (zůstat na podpoře v nezaměstnanosti nebo jít do práce), atd. V neposlední řadě v tomto případě významnou úlohu sehrává i prestiž daného povolání (Majerová, V., Herová, I., 2007).

Míra nezaměstnanosti v celé EU je na 10,9 %, Česko má podle metodiky Eurostatu 6,8 %. (Údaj z 31.7.2013.). Zdroj: [3]

Domácnost se rozhoduje s cílem maximalizovat užitek, a proto hledá optimální kombinaci práce a spotřeby (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Frikční nezaměstnanost je tvořena pracovníky, kteří mění zaměstnání, tj. přecházejí z jednoho zaměstnání do druhého, nebo se vyučili či skončili školu a nastupují do zaměstnání apod., což obojí vyžaduje určitý čas. Součástí frikční formy nezaměstnanosti je i nezaměstnanost sezónní, která vyplývá ze skutečnosti, že některá odvětví ekonomiky jako např. zemědělství a stavebnictví vykazují různou poptávku po práci v jednotlivých ročních obdobích (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Strukturální nezaměstnanost je spojena především se změnou odvětvové struktury ekonomiky, čímž dochází ke změnám požadavků na kvalifikaci (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Frikční a strukturální formy nezaměstnanosti byly charakterizovány a víme, že jsou součástí tzv. přirozené míry nezaměstnanosti (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Nezaměstnanost je vyjádřena počtem lidí, kteří hledají práci a nemají zaměstnání. Pracovní síla je tvořena součtem zaměstnaných a nezaměstnaných. Lidé, kteří nikdy nepracovali ani práci nehledali, do pracovní síly nepatří. Jde o ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, např. o důchodce, ženy a muže na mateřské dovolené, ženy a muže v domácnosti, nemocné a postižené, studující a ty, kteří již práci přestali hledat (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

V roce 2001 nejvýraznější změnu představoval nárůst podílu zaměstnanců (po dvouleté stabilizaci), pokles podílu členů družstev a dále pak pokles kategorie zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci). Mezi zemědělci nadále převažují zaměstnanci (66,1%) a mezi sebezaměstnanými zůstávají převažující kategorií pracující členové družstev (19,9%) (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Pro Českou republiku vždy byla typická vysoká vyjížďkovost venkovského obyvatelstva za prací. Dostatek pracovních míst ve městech, větší možnost výběru, většinou lepší finanční podmínky tento trend podporovaly a oslabovaly vlastní

hospodářskou základnu ve venkovských obcích. V těch zůstaly v podstatě pouze zemědělské podniky, příp. s navazujícími subjekty. Po roce 1989 přestalo platit, že nejdůležitějším zdrojem obživy obyvatel zaměstnaných na venkově je zemědělství (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

3.9.1. Profese

Pojem profese, česky povolání, ale také odbornost se vztahuje k pracovním rolím, obsahuje vymezení vůči ostatním složkám struktury – práce a zaměstnání z hlediska prestiže, moci a příjmů, souvisí úzce s kategorií sociální stratifikace (Majerová, V., Herová, I., 2007).

3.9.2. Kvalifikace

Kvalifikace je obvykle chápána jako souhrn schopností, které může jednotlivec, ale i celá společnost generovat především prostřednictvím vzdělávacích aktivit k dosažení určitého výkonu (Majerová, V., Herová, I., 2007).

3.9.3. Intelektuální kapitál

Intelektuální kapitál – je jednou ze složek nehmotného kapitálu. Intelektuální kapitál je souhrnný název pro lidský kapitál, strukturální kapitál a vztahový kapitál (Majerová, V., Herová, I., 2007).

3.9.4. Lidský kapitál

Lidský kapitál je složkou intelektuálního kapitálu. Lidským kapitálem rozumíme soubor znalostí, fyzických, intelektuálních a komunikačních schopností, praktických dovedností a motivací, získaných zejména v procesu vzdělání a praktické činnosti člověka a použitelných pro vytvoření nové hodnoty, uspokojení potřeby nebo pro zvýšení některé z forem kapitálu (Majerová, V., Herová, I., 2007).

3.9.5. Ekonomický status

Ekonomický status vyjadřuje základní rozdělení obyvatelstva ve věku nad 15 let včetně, podle zařazení na trhu práce (Majerová, V., Herová, I., 2007).

3.9.6. Státní politika zaměstnanosti

Státní politika zaměstnanosti v ČR zahrnuje zejména:

- a) zabezpečování práva na zaměstnání,
- b) sledování a vyhodnocování situace na trhu práce, zpracovávání prognóz a koncepcí zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce, programů a projektů pro pracovní uplatnění fyzických osob,
- c) koordinaci opatření v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce v souladu s evropskou strategií zaměstnanosti a podmínkami pro čerpání pomoci z Evropského sociálního fondu,
- d) tvorbu a koordinaci jednotlivých programů a opatření k zajištění priorit v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce,
- e) uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti,
- f) tvorbu a zapojení do mezinárodních programů souvisejících s rozvojem zaměstnanosti a lidských zdrojů na úseku trhu práce,
- g) hospodaření s prostředky na politiku zaměstnanosti,
- h) poskytování informačních, poradenských a zprostředkovatelských služeb na trhu práce,
- i) poskytování podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci (pasivní politika zaměstnanosti),
- j) opatření na podporu a dosažení rovného zacházení s muži a ženami, s osobami bez ohledu na jejich rasový a etnický původ, s osobami se zdravotním postižením a s dalšími skupinami osob, které mají ztížené postavení na trhu práce, pokud jde o přístup k zaměstnání, rekvalifikaci, přípravu k práci a ke specializovaným rekvalifikačním kurzům, a opatření pro zaměstnávání těchto osob,
- k) opatření pro zaměstnávání fyzických osob se zdravotním postižením a dalších skupin fyzických osob, které mají ztížené postavení na trhu práce,
- l) usměrňování zaměstnávání pracovních sil ze zahraničí na území České republiky a z území České republiky do zahraničí. *Zdroj: [4]*

3.9.7. Aktivní a pasivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření směřujících k maximální možné úrovni zaměstnanosti financovaných ze státního rozpočtu. Provádí ji ministerstvo práce a sociálních věcí a úřady práce za případné spolupráce s dalšími subjekty. Pasivní politika zaměstnanosti jsou v podstatě různé dávky a příspěvky pro nezaměstnané, aby byli schopni přežít do té doby, dokud neseženou práci. Čím větší je nezaměstnanost, tím je pro stát dražší. Přitom ale na aktivní politiku zaměstnanosti lze vydat jen to, co zbude po zaplacení pasivní politiky zaměstnanosti. *Zdroj: [4]*

3.9.8. Vhodné zaměstnání

Vhodnost je tedy dána jen druhem smlouvy, délkou smlouvy, pracovní doby a zdravotní způsobilosti (!). Pouze „pokud možno“ má zaměstnání odpovídat také kvalifikaci, schopnostem, dosavadní délce doby zaměstnání a ubytovacím možnostem a dopravní dosažitelnosti. Vhodným zaměstnáním je tedy i zaměstnání daleko nebo určené pro osobu s výrazně nižší kvalifikací, a jeho následné odmítnutí má pak důsledky jako odmítnutí vhodného zaměstnání (vyřazení z evidence, ztráta podpory atd.). Úřad práce však hledá zaměstnání jen ve svém okrese. Vhodným zaměstnáním nejsou veřejně prospěšné práce (a je tedy možné je odmítnout).

Zdroj: [4]

3.10. Úřady práce

Úřady práce vykonávají státní správu v oblasti státní politiky zaměstnanosti. Zatímco ministerstvo práce a sociálních věcí působí globálně pro celou republiku, každý úřad práce působí na území svého správního okresu (úkoly mají ale zhruba stejné). Také práci pro uchazeče hledají pouze ve svém okrese.

V čele úřadu práce je ředitel jmenovaný ministrem a vybíraný v konkurzu.

Zdroj: [4]

3.11. Firma

Neoklasická teorie chápe firmu jako určitého subjektivního činitele, který také působí při vytváření ekonomické rovnováhy dané požadavky optimální alokace omezených ekonomických zdrojů (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Cíl firmy v neoklasickém pojetí je tedy stanoven jednoznačně jako maximalizace zisku (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Další směr se zaměřuje na zkoumání úlohy rizika a nejistoty v chování ekonomických subjektů. Jiné teorie se zaměřují na specifické rysy související se začleněním lidského faktoru do ekonomických procesů jako je vytváření a prodej znalostí a dovedností jedinců, strategie jejich chování na trhu lidského kapitálu. Dále pak sem patří chování zaměstnavatelů na trhu práce, motivy a důsledky jejich rozhodování při najímání a propouštění pracovníků, úloha pracovní přípravy atd. (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Malé a střední podniky v ČR jsou výslednicí určitého politického a ekonomického vývoje nově vzniklých firem po roce 1989 (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Venkov nabízí málo pracovních příležitostí místnímu obyvatelstvu, nebereme-li v úvahu zemědělské podniky, které jsou doposud co do počtu pracovních míst nosným odvětvím v této oblasti (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Za malé a střední podniky jsou obecně považovány firmy nezávisle vlastněné, které nejsou v dominantní pozici na odvětvovém trhu a splňují určitá kritéria, jimiž jsou obvykle počet zaměstnanců a výše ročního obrátu (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Malá firma má svá specifika oproti velkým firmám. Ekonomický potenciál je značně nižší, zranitelnost velká. Malé firmy zpravidla mají jednu provozní jednotku, jsou vedeny vlastníkem a počet zaměstnanců je obvykle nízký, či nejsou žádní (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Bylo zjištěno, že drobní venkovští podnikatelé směřují svou činnost do nejrůznějších odvětví. Ve sledovaném souboru byli nejvíce zastoupeni zemědělství podnikatelé (14%), podnikatelé ve stavebnictví (11%), ostatních odvětvích (10%) a vnitřním obchodě (9,3%) (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

3.12. Zemědělství

Jak již bylo v předchozím textu uvedeno, zemědělství už dlouho není hlavním zdrojem obživy venkovského obyvatelstva (Pělucha, M. a kol., 2012).

Přesto zůstává zemědělství pro venkov důležité – ne však jako zdroj pracovních příležitostí či příjmů, ale jako krajino tvorný činitel. Jednou z funkcí zemědělství je udržování kulturní krajiny, nové funkce však v současné době získává také v oblasti produkce obnovitelných zdrojů (Pělucha, M. a kol., 2012).

V zemědělském sektoru v současné době pracuje přibližně 13 miliónů zemědělců a rozloha zemědělské půdy v EU je cca 185 miliónů hektarů. Plocha zemědělské půdy se po rozšíření o 12 nových členů zvětšila o 40 %. V současné době již není zemědělský sektor dominantní z pohledu celého národního hospodářství, jako tomu bylo dříve. Naopak, stále více ztrácí na významu v porovnání se sektorem průmyslu a zejména sektorem služeb (König, P. a kol., 2009).

Po revoluci v roce 1989 došlo v našem zemědělství, stejně jako v celé společnosti, k obrovským změnám. Na počátku devadesátých let byl zahájen proces restitucí a privatizace zemědělského majetku a vytvořen zákonný rámec pro soukromé podnikání (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Privatizace státní půdy se doposud týkala pouze malé plochy zemědělské půdy, což vyvolalo značné problémy ve vztahu k privatizaci státních zemědělských podniků (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

Totalitní režim ve značném rozsahu neoprávněně převedl do tzv. všelidového vlastnictví rozsáhlý majetek fyzických a právnických osob. Restituoována byla

především zemědělská půda a ostatní nemovitý majetek (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003).

3.12.1. Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Pojem multifunkční zemědělství je užším pojmem ve srovnání s multifunkčním venkovem. Zemědělství je totiž jednou ze složek venkova a svými „multifunkčními“ aktivitami může přispívat k celkovému rozvoji a zvyšování atraktivity venkovského prostoru (Pělucha, M. a kol., 2012).

Pojem multifunkční zemědělství zahrnuje nejen produkci a zabezpečení nabídky potravin v dostatečné kvalitě, ale i funkci údržby a zachování krajiny, environmentální aspekty, problematiku přírodních obnovitelných zdrojů, ochranu biologické diverzifikace, rozvoj venkovských oblastí. Multifunkcionalita je tedy spíše znakem produkčního procesu, který může mít dopad na dosažení rozmanitých společenských cílů (Pělucha, M. a kol., 2012).

Právě multifunkční zemědělství by podle oficiálních vyjádření zástupců EU mělo svými „pozitivními externalitami“ pozitivně ovlivňovat venkovský prostor (Pělucha, M. a kol., 2012).

Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“ (OP Zemědělství) je programový dokument, který představuje základní koncepční rámec připravený Ministerstvem zemědělství pro poskytování projektových podpor pro české zemědělství a venkov v období po přistoupení České republiky k EU (Ministerstvo zemědělství ČR, 2013).

3.13. Strukturální politika

Strukturální procesy, které provázejí realizaci strukturální a regionální politiky, jsou orientovány na snižování nerovnoměrnosti mezi regiony a posilování jejich hospodářské a sociální soudržnosti a na snižování sociálního napětí (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

V souladu se svými principy, zejména s principem solidarity, EU formulovala regionální a strukturální politiku, která by prostřednictvím nově vytvořeného systému nástrojů a finančních zdrojů umožnila postupně snižovat rozdíly mezi hospodářskou a sociální úrovní regionů v Evropě. Vzhledem k tomu, že tyto nerovnosti s průvodními jevy, zejména s vysokou nezaměstnaností a nízkou příjmovou úrovní, vznikají v důsledku nevhodných hospodářských sociálních struktur, bylo nezbytné přistoupit k postupnému vyrovnání těchto rozdílů především cestou nápravy nevyhovujících struktur v průmyslu, v zemědělství a službách (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

Ani v 60. letech minulého století nebyla věnována strukturální, resp. regionální strukturální politice příliš velká pozornost. Aktivity Společenství se v tomto období soustředily především na zavedení tzv. Společné zemědělské politiky (1962) a na dokončení celní unie (1968), na pokračování budování jednotlivého vnitřního trhu (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

3.13.1. Strukturální politika v oblasti rozvoje venkova-příklad České republiky

Pokud jde o strukturální politiku v ČR, struktura venkova se vyvinula z tradičního zemědělského osídlení, kdy počet malých měst a vesnic je ve srovnání s jinými zeměmi výrazně nadprůměrný. Venkovské obce představují 89,8% všech obcí a spravují území, které tvoří 73,6 % plochy státu. Žije v nich však pouze čtvrtina (26,3 %) obyvatel. Lze však konstatovat, že v průběhu 90. let se postupně oživila aktivita venkovských společností (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

3.14. Politika soudržnosti

Politika hospodářské a sociální soudržnosti (politika soudržnosti, HSS) je jako jedna z klíčových politik EU součástí zakládajících smluv již od roku 1986. Základním cílem politiky soudržnosti je snižovat rozdíly mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů a posílit tak ekonomickou a sociální soudržnost EU (König, P. a kol., 2009).

Hlavními nástroji, prostřednictvím kterých jsou financovány projekty vedoucí k naplnění cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jsou strukturální fondy, Fond soudržnosti a skupina Evropské investiční banky (König, P. a kol., 2009).

3.15. Regionální rozvojové programy

Koncepce regionální politiky vzniklá na úrovni Společenství získávala svoji konkrétní podobu v regionálních rozvojových programech členských států (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

3.16. Finanční prostředky

Při poskytování finančních podpor na uskutečňování regionálních programů se muselo přihlížet k omezenosti objemů zdrojů, protože tyto byly jak na regionální, tak národní úrovni, ale i na úrovni Společenství součástí rozpočtu. Přitom z hlediska jejich predikce bylo velmi obtížné předem stanovit objem nákladů, které regionální aktivity vyvolávají, včetně zohlednění inflace (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

3.17. Kontrolní systém operačních programů

Komise je oprávněna provádět kontroly na místě, včetně namátkových kontrol pro operace financované strukturálními fondy a pro řídicí kontrolní systémy (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

3.18. Princip monitoringu a kontroly

Monitorovací systém strukturálních fondů (MSSF) je informační systém pro sledování finanční pomoci a představuje jeden z nezbytných předpokladů pro přijetí pomoci ze strukturálních fondů EU (Boháčová, I., Hrabánková, M., 2009).

3.19. Mobilita

Mobilita (hybnost) je nejobecnějším pojmem při studiu prostorových pohybů. Zahrnuje všechny druhy prostorových pohybů včetně přechodných pohybů, pohybů

s různou periodicitou, za různým účelem, v různých směrech a na různé vzdálenosti (Hudečková, H. a kol., 2006).

3.20. Migrace

Migrace (stěhování) je tedy užší pojem než mobilita. Označuje prostorové přemístování osob přes libovolné hranice (administrativní nebo státní) spojené se změnou bydliště na dobu kratší či delší, příp. natrvalo. Podle směru migrace rozeznáváme dva základní druhy migrace – vystěhování (emigrace) a přistěhování (imigrace) (Hudečková, H. a kol., 2006).

Vnitřní migrace je definována jako změna trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky, zpravidla obce. Mezinárodní migrace je definována jako změna obvyklého pobytu za hranice státu (Hudečková, H. a kol., 2006).

Druhým ukazatelem je tzv. migrační saldo, které vyjadřuje rozdíl mezi počtem přistěhovaných a vystěhovaných opět za určité období na určitém území (Hudečková, H. a kol., 2006).

V základním pojetí je tedy migrace územním přesunem s neurčeným časovým horizontem, pokud jde o případnou další změnu trvalého pobytu. Je-li jedním z definičních znaků migrace neurčenost další změny místa výskytu, podmínka změny bydliště (formální, případně neformální) není pro takto redefinovanou migraci potřebná – když je tato změna „obvyklá“ (Bartoš, M. a kol., 2011).

Byly též sledovány vazby odpovědí typu bydlení na pohlaví a vzdělání respondentů. Méně průkazná je vazba na pohlaví, kde se projevuje pouze mírně vyšší preference rodinného domu u žen než u mužů. Zajímavější je zjištění vazby na vzdělání, kde s vyšším vzděláním roste preference bydlení v příměstské oblasti, zároveň klesá zájem o bydlení na vesnici nebo na malém městě (Bartoš, M. a kol., 2011).

Z hlediska ekonomické síly jde o regiony, kde je nedostatek pracovních příležitostí, ve většině obcí převažuje vyjíždka za prací (Bartoš, M. a kol., 2011).

Ve venkovském prostoru byly v 70. a 80. letech minulého století preferovány vybrané tzv. střediskové obce. V malých obcích a v malých sídlech v rámci venkovských obcí nebyla podporována výstavba a docházelo k výraznému úbytku obyvatel. Vystěhovali se především mladší obyvatelé, a tak se v malých sídlech výrazně zvyšoval podíl obyvatel starších. Přirozená měna pak úbytek obyvatel ještě zvýraznila. Velkoměsta sice byla migračně přitažlivá, ale různými zásahy státu bylo bráněno jejich přirozené atraktivitě a metropolizaci, podobně jako i procesu suburbanizace (Bartoš, M. a kol., 2011).

3.20.1. Imigrace

Imigrace neboli přistěhovalectví (opakem je emigrace) je proces, při němž se na území státu usazují obyvatelé přicházející ze zahraničí. *Zdroj[5]*

Imigrace ze zahraničí převažuje nad stěhováním do zahraničí (Bartoš, M. a kol., 2011).

Do regionů totiž přicházejí migranti především z Ukrajiny, Slovenska a z Vietnamu, a ty lze považovat za migranty motivované především ekonomicky (Bartoš, M. a kol., 2011).

3.20.2. Emigrace

V případě emigrace jsou významné kapacitní i strukturální změny na trhu práce a také v celkové populační struktuře, u níž se důsledky těchto proměn projeví v dlouhodobém horizontu i na pracovním potenciálu. (svého druhu pozitivním dopadem emigrace může být snížení rozsahu i míry nezaměstnanosti v daném území.) Omezení objemu efektivní kupní síly, pokles cen nemovitostí, relativní přebytek kapacit v některých zřízeních terciálního sektoru představují další, ekonomicky závažné dopady emigrace. (Bartoš, M. a kol., 2011)

3.20.3. Amenitní migrace

Jazykově se jedná o „počeštění“ anglického slova „amenity“ nebo „amenities“. V současné době nemá tento termín jednoznačně přijímaný český ekvivalent. Termín „amenity“ je vysvětlen jako příjemnost, pohoda, blaho/pohodlí, komfort nebo také hygienické zařízení (příjemná stránka zařízení pro pohodlí veřejnosti, společenské vybavení) případně i jako výhodná poloha, příjemné umístění a krásné okolí. V některých souvislostech lze slovo „amenity“ také překládat jako příjemné způsoby, uhlazenost, zdvořilost či společenské zvyklosti (Bartoš, M. a kol., 2011).

Amenitní migrace je migrací, která je monitorována snahou žít v celkově hodnotnějším socio-kulturním prostředí. Směřuje převážně z městského prostředí do venkovské krajiny. Zpravidla se rozlišují dvě její základní formy-migrace za lepším životním prostředím (natural amenities). A migrace za kulturními zvláštnostmi území (cultural amenities) (Bartoš, M. a kol., 2011).

3.21. Suburbánní zóna

Tyto zóny vznikají v blízkosti velkých měst, kde dochází k intenzivnější výstavbě nových rodinných domů, které nemají venkovský charakter, ale plní pouze funkci obytnou. Noví obyvatelé zde žijí městským způsobem života, původní venkovský charakter oblasti se vytrácí (Pělucha, M. a kol., 2012).

3.22. Doprava

Doprava je zcela jednoznačně podmiňujícím faktorem rozvoje a územní dělby práce. Postupně se prohlubují územní diferenciaci a funkční specializace vyvolává zvýšené nároky na kvalitu současné dopravní dostupnosti a obslužnosti (Pělucha, M. a kol., 2012).

Nejedná se však pouze o populační velikost, ale také o koncentraci pracovních příležitostí, služeb a dalších aktivit, které souvisejí se sídelní hierarchií a podmiňují vyjížďku a dojížďku obyvatel (Pělucha, M. a kol., 2012).

V kontextu rozvoje venkovských oblastí je tedy zřejmé, že dopravní poloha obce je důležitým faktorem „úspěšnosti“ a rozvojového potenciálu obce (Pělucha, M. a kol., 2012).

Z dopravního hlediska přispívají komunikace vyššího řádu zároveň k lepší časové dostupnosti center ze zázemí, ale také k vyššímu počtu spojů autobusové dopravy (Pělucha, M. a kol., 2012).

Životní situace každého jednotlivce spojená s věkem a pozicí životní úrovně má přímé i nepřímé efekty na výsledné dopravní chování (Pělucha, M. a kol., 2012).

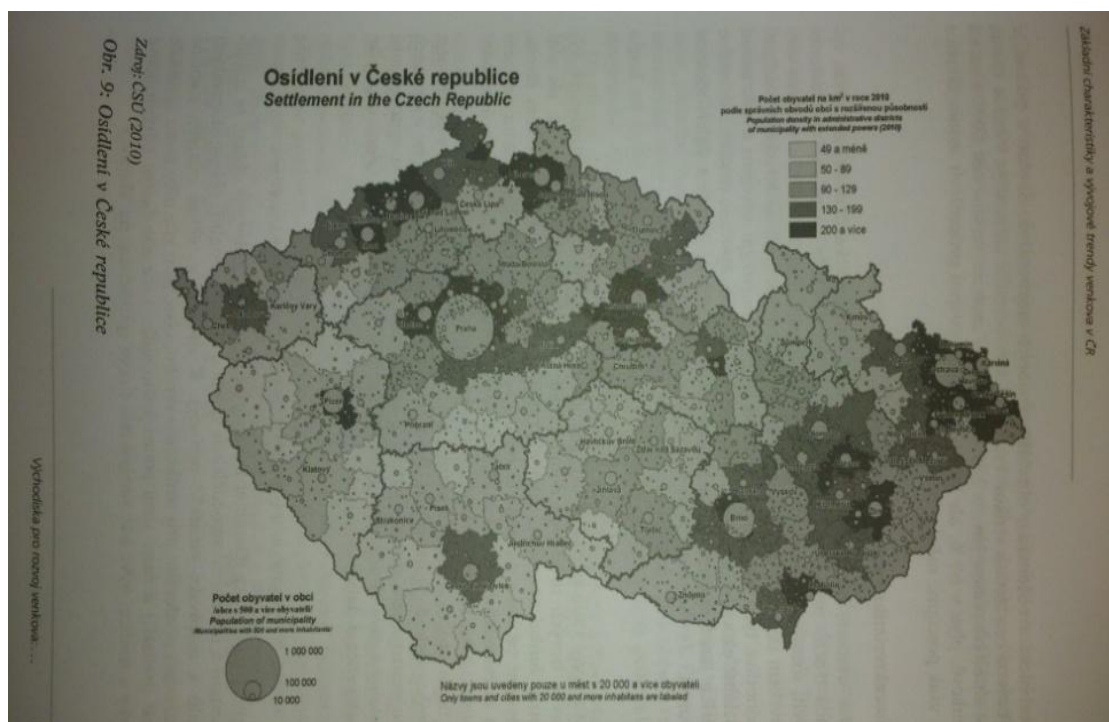
3.23. Životní prostředí

Ochrana životního prostředí velmi úzce souvisí s činnostmi dnešní civilizace a zasahuje do oblasti průmyslu, obchodu, energetiky, dopravy, zemědělství, rozvoje venkova a mnohých dalších sektorů. Základní myšlenkou této politiky je zajistit dostatečnou péči o životní prostředí (ŽP) i za předpokladu neustálého hospodářského růstu (König, P. a kol., 2009).

3.24. Osídlení v České republice

Z obrázku č. 1 je zřejmé, že v jižních Čechách má největší hustotu osídlení Českobudějovický okres. Strakonice, Písek, Tábor, České Budějovice a Jindřichův Hradec patří k městům s více než 20 000 obyvateli.

Obrázek č. 1: Osídlení v České republice

Zdroj: Pělucha, M. a kol., 2012

4. REGIONÁLNÍ KONTEXT PRO MODELOVOU OBLAST

Regionální kontext bude představen pomocí grafů č. 1, 2, tabulek č. 1 - 6 a statistik, které znázorňují stav v jižních Čechách a Jindřichově Hradci. Následná kapitola bude popisovat modelovou obec.

4.1. Zařazení modelové obce

STÁT: Česká Republika

KRAJ: jižní Čechy

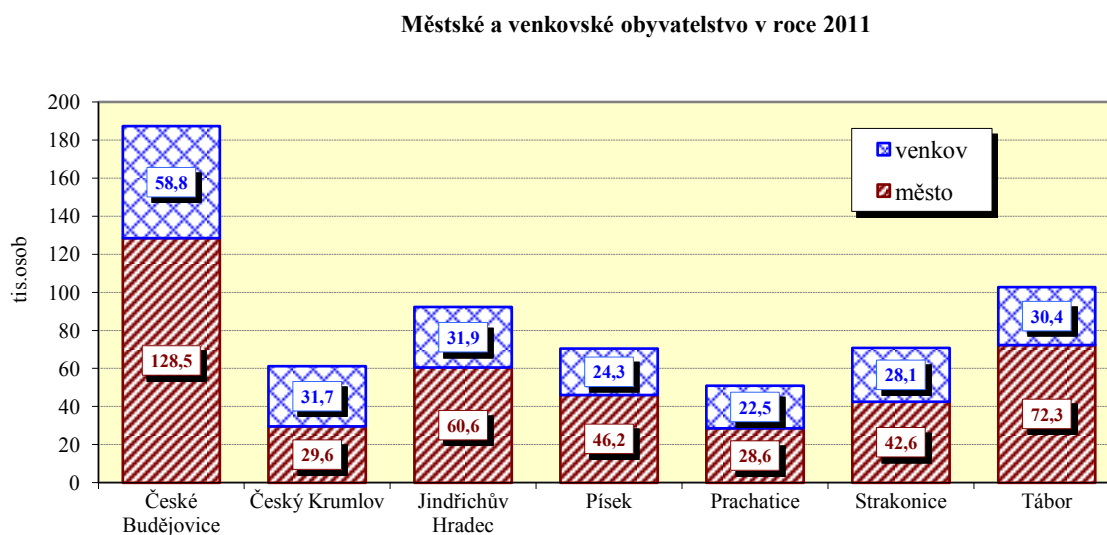
OKRES: Jindřichův Hradec

4.1.1. Kraj jižní Čechy

Jihočeský kraj vždy měl a stále má spíše zemědělský charakter než charakter průmyslově vyspělé oblasti, k čemuž jistě velkou měrou přispívá ráz zdejší krajiny.

Zemědělství, lesnictví a rybníkářství se zde tak staly tradičním hospodářským odvětvím. (Majerová, V., Čmejrek, J., 2003)

Graf č. 1: Městské a venkovské obyvatelstvo

Zdroj: [6]

Z grafu č. 1 lze vidět rozložení měst a venkovských oblastí jižních Čech. Na Jindřichohradecku převažuje městské obyvatelstvo 60,6% nad venkovským obyvatelstvem 31,9%.

Tabulka č. 1: Základní charakteristika

Území	Rozloha (km ²)	Střední stav obyvatel	Hustota obyvatel na 1km ²	Obce	Obce se statutem města	Obce se statutem městyse
České Budějovice	1 638,6	186 832	114	109	9	3
Český Krumlov	1 614,6	61 369	38	46	6	4
Jindřichův Hradec	1 943,5	92 560	48	106	13	1
Písek	1 126,9	70 462	63	75	5	1
Prachatice	1 375,0	51 165	37	65	6	4
Strakonice	1 031,8	70 766	69	112	6	4

Tábor	1 325,9	102 753	77	110	9	3
-------	---------	---------	----	-----	---	---

Údaje z roku 2011

Zdroj:[6]

Dle tabulky č. 1 je vidět, že obcí se statutem města je nejvíce na území Jindřichova Hradce a nejméně na území Písku. Naopak Písek má větší hustotu obyvatel na 1km² než Jindřichův Hradec. Tato tabulka znázorňuje, že hustota obyvatel na 1km² je jasný doklad venkovského charakteru osídlení na určitých územích. Jindřichův Hradec má 48 obyvatel na 1km².

Tabulka č. 2: Zaměstnaní v národním hospodářství podle odvětví
(v tis. osob)

Odvětví činnosti zaměstnaných v NH (CZ-NACE)	2001		2011	
	ČR	kraj jižní Čechy	ČR	kraj jižní Čechy
Celkem	4 727,7	299,5	4904,0	302,3
A Zemědělství, lesnictví a rybářství	216,0	24,4	145,8	16,3
B Těžba a dobývání	66,6	0,8	46,5	.
C Zpracovatelský průmysl	1 264,4	83,4	294,0	85,6
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	69,2	4,8	58,0	5,7
E Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	43,0	2,9	51,2	3,0
F Stavebnictví	444,9	31,2	433,1	31,9
G Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	591,3	33,4	602,1	38,0
H Doprava a skladování	318,4	20,5	324,0	18,0
I Ubytování, stravování a pohostinství	158,8	13,5	187,3	13,2
J Informační a komunikační činnosti	105,7	4,9	147,8	5,9
K Peněžnictví a pojišťovnictví	102,1	5,1	123,7	4,7
L Činnosti v oblasti nemovitostí	23,5	0,8	42,1	1,4

M	Profesní, vědecké a technické činnosti	134,0	6,2	200,1	7,8
N	Administrativní a podpůrné činnosti	92,8	5,2	115,3	5,9
O	Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	329,3	20,1	316,9	18,3
P	Vzdělávání	301,9	16,4	296,8	16,9
Q	Zdravotní a sociální péče	298,5	16,9	326,7	16,0
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	65,2	3,6	83,5	5,9
S	Ostatní činnosti	100,0	5,0	88,8	4,9

Zdroj: upraveno autorem ze zdroje [6]

Tabulka č. 2 ukazuje pokles zemědělství, lesnictví a rybářství v roce 2011 oproti roku 2001. V ČR v roce 2011 zde působilo 145,8 tisíc osob a v kraji 16,3 tisíc osob. Roku 2001 v ČR bylo 216 tisíc osob a v kraji 24,4 tisíc osob.

Tabulka č. 3: Vybrané ukazatele absolutních četností zaměstnanosti (k 31.12. uvedených letopočtů)

Ukazatel		2009	2010	2011
Uchazeči o zaměstnání		27	29	26
		530	545	450
z toho	ženy	13	14	13
		678	114	134
	mladší než 25 let	5	5	4
		129	108	921
	se základním vzděláním ¹⁾	6	7	6
		601	024	644
	nezaměstnaní déle než 1 rok	4	6	7
		484	893	466
	se zdravotním postižením	3	4	3
		867	151	632
	pobírající příspěvek	11	11	8
		532	834	398
	v rekvalifikaci s příspěvkem			
		85	5	5
Volná pracovní místa		1	1	2
		516	850	073
z toho pro uchazeče se zdravotním postižením				
		148	149	171

% uchazečů v rámci ČR		5,1	5,3	5,2
% volných pracovních míst v rámci ČR		4,9	6,0	5,8

1) vč. uchazečů bez vzdělání

Zdroj: upraveno autorem ze zdroje [6]

Tabulka č. 3 mapuje ukazatele zaměstnanosti. Nejvíce uchazečů o zaměstnání bylo v roce 2010 a to 29 545. V roce 2009 bylo nejméně volných pracovních míst 1 516.

Míra nezaměstnanosti v jižních Čechách

(údaje k 8.8.2012)

Jihočeský kraj patří mezi regiony s nejnižší nezaměstnaností. V pomyslném celostátním žebříčku mu patří čtvrté místo. Nižší míru nezaměstnanosti evidují pouze v Praze, Středočeském a Plzeňském kraji.

V jižních Čechách zůstává nejvíce lidí bez práce v okrese Tábor. Míra nezaměstnanosti zde v červenci dosáhla 8,8 %. Nejnižší nezaměstnanost je na **Jindřichohradecku 5,5%**. *Zdroj: [17]*

4.1.2. Okres Jindřichův Hradec

Tabulka č. 4: Porovnání statistik absolutních četností roku 2004 a roku 2012

Jindřichova Hradce

	2004	2012
Počet obcí	55	55
v tom s počtem obyvatel:		
- 199	29	28
200 - 499	14	12
500 - 999	6	9
1 000 - 4999	5	5
5 000 - 19999	-	-
20 000 – 49999	1	1
50 000 +	-	-
Stav obyvatel k 1.7.	42 728	43 037

v tom:	muži	20 823	21 031
	ženy	21 905	22 006
Stav obyvatel k 31.12.		42 767	43 075
v tom ve věku:	0 - 14	6 774	6 417
	15 - 64	30 118	29 335
	65 +	5 875	7 323
Průměrný věk		39,4	41,5
Index stáří (65+ / 0 - 14 v %)		86,7	114,1
Muži		20 820	21 049
v tom ve věku:	0 - 14	3 449	3 251
	15 - 64	15 126	14 746
	65 +	2 245	3 052
Průměrný věk		37,9	40,1
Index stáří (65+ / 0 - 14 v %)		65,1	93,9
Ženy		21 947	22 026
v tom ve věku:	0 - 14	3 325	3 166
	15 - 64	14 992	14 589
	65 +	3 630	4 271
Průměrný věk		40,9	42,8
Index stáří (65+ / 0 - 14 v %)		109,2	134,9
Přistěhovalí		708	553
v tom:	muži	337	247
	ženy	371	306
v tom ve věku:	0 - 14	119	124
	15 - 64	536	378
	65 +	53	51
Přistěhovalí na 1 000 obyvatel		16,6	12,8
Vystěhovalí		604	561
v tom:	muži	317	252
	ženy	287	309
v tom ve věku:	0 - 14	93	136
	15 - 64	485	397
	65 +	26	28
Vystěhovalí na 1 000 obyvatel		14,1	13,0
Přírůstek stěhováním		104	-8
v tom:	muži	20	-5
	ženy	84	-3
v tom ve věku:	0 - 14	26	-12

	15 - 64	51	-19
	65 +	27	23
Přírůstek celkový		65	-3
v tom:	muži	-4	-1
	ženy	69	-2
Přírůstek přirozený		-39	5
v tom:	muži	-24	4
	ženy	-15	1
Přírůstek stěhováním		104	-8
Přírůstek na 1 000 obyvatel:			
	celkový	1,5	-0,1
	přirozený	-0,9	0,1
	stěhováním	2,4	-0,2

Zdroj: upraveno autorem ze zdrojem [7]

Z tabulky č. 4 je zřejmé, že v roce 2004 se přistěhovalo 708 lidí, což je více než v roce 2012. V tomto roce se přistěhovalo pouze 553 lidí v okrese Jindřichův Hradec.

Tabulka č. 5: Vývoj nezaměstnanosti od července 2004

Strukturovaný počet uchazečů (od 1.7.2004)

v okrese Jindřichův Hradec

Období	Celkem nezaměstnaných	Z toho mužů	Z toho žen	Z toho OZP	Z toho absolventů
12/2011	3 715	1 766	1 949	423	274
11/2011	3 148	1 295	1 853	404	273
10/2011	2 989	1 197	1 792	403	279
09/2011	2 892	1 180	1 712	385	248
08/2011	2 973	1 196	1 777	431	176
07/2011	3 084	1 270	1 814	460	160
06/2011	3 010	1 273	1 737	470	148
05/2011	3 153	1 383	1 770	477	192
04/2011	3 493	1 623	1 870	502	242
03/2011	4 112	2 121	1 991	523	263
02/2011	4 439	2 345	2 094	535	270
01/2011	4 459	2 343	2 116	531	287
12/2004	3 765	1 594	2 171	579	320
11/2004	3 371	1 306	2 065	552	316
10/2004	3 293	1 240	2 053	545	361

09/2004	3 355	1 260	2 095	559	435
08/2004	3 319	1 204	2 115	568	288
07/2004	3 298	1 240	2 058	555	229

Zdroj: upraveno autorem ze zdroje [16]

Nezaměstnaných v prosinci roku 2011 bylo 3715 lidí, což je o 50 lidí méně než v prosinci roku 2004 (viz tabulka č. 5).

Graf č. 2: Obyvatelstvo Jindřichohradecka rozložené do věkových skupin (údaje z roku 2012)

Zdroj: upraveno autorem ze zdroje [8]

Počet obyvatel ve věku 0 - 14 let je 278, což činí 15,62%. Největší je počet obyvatel ve věku 15 - 64 let 1 201 (67,47%). Počet obyvatel ve věku 65 a více let: 301 (16,91%).

Tabulka č. 6: Míra nezaměstnanosti v okrese Jindřichův Hradec pro rok 2013

Kvartál	% nezaměstnanosti	Počet nezaměstnaných osob
1.	7,1	4 661
2.	5,3	3 481
3.	5,5	3 598
4.	7,4	4 724

Zdroj: upraveno autorem ze zdroje [8].

Průměrně tedy činí míra nezaměstnanosti v roce 2013 pro Jindřichohradecký okres 6,3 % dle tabulky č. 6.

5. METODIKA PRÁCE

5.1. METODIKA

Na základě studia odborné literatury v kapitole literární rešerše byla popsána klíčová slova, se kterými pracuje tato bakalářská práce s cílem porovnávat proměny zaměstnanosti modelové obce v období před revolucí a současné době.

V předchozí kapitole proběhlo seznámení s fakty regionálního kontextu ohledně vybraných údajů obyvatelstva a zaměstnanosti.

Cílem následující části bude prošetření modelové obce na základě studia dokumentů se záměrem porovnat teoretické premisy s reálnou situací v obci. Dále budou mapovány statistiky a regionální tiskopisy. Nakonec proběhne šetření pomocí fotodokumentací, vyhodnocení dotazníků a rozhovorů s klíčovými osobnostmi a následná analýza proměn zaměstnanosti této oblasti.

PŘÍPADOVÁ STUDIE

Vybrala jsem si obec Lomnici nad Lužnicí ke zpracování bakalářské práce, protože zde žije celý život můj děda. Často jezdím za dědou, a proto si myslím, že bych i prostřednictvím zúčastněného pozorování mohla popsat a porozumět zkoumanému problému obce z hlediska proměn zaměstnanosti.

Případová studie je zaměřena na prošetření proměn zaměstnanosti v obci Lomnice nad Lužnicí v podobě empirické studie. To znamená zachycení problematiky v terénním šetření.

Pro analýzu a získání dat byly využity techniky sociologického výzkumu jako jsou dotazníky, rozhovory a studium dokumentů. Podrobnější charakteristika těchto výzkumných technik je popsána např. viz Hendl J. (2008).

Písemnou formou bylo provedeno dotazníkové šetření. Osobním dotazováním proběhly rozhovory s klíčovými osobnostmi. Rozhovory byly dle předepsaných

technik připraveny formou seznamu otázek jako standardizované interview. Pak bylo provedeno zpracování dat z terénu kvantitativním i kvalitativním způsobem. Data byla zapsána skrze Microsoft Office Excel v grafech a tabulkách.

Informace byly dále čerpány z odborné literatury, studia dokumentů, oficiálních webových stránek obce a místních novin. K mapování obce byla použita fotodokumentace a sběrnice pohlednic z Digitálního archivu Třeboň a vlastní fotografie.

5.2. Hypotézy pro terénní šetření

- Ovlivnil obec Lomnici nad Lužnicí historický vývoj i po stránce zaměstnanosti
- Je současný vývoj zaměstnanosti lepší než v historii

Odpovědi na hypotézy přinese vyhodnocení zvolených technik sběru dat:

- 1) Charakteristika modelové oblasti z hlediska proměn zaměstnanosti (studium dokumentů a vlastní šetření)
- 2) Rozhovor se zástupcem zemědělců
- 3) Rozhovor s bývalým starostou
- 4) Rozhovor se současným kronikářem Václavem Ramešem
- 5) Dotazníky pro běžnou populaci

6. CHARAKTERISTIKA MODELOVÉ OBCE

6.1. Historie

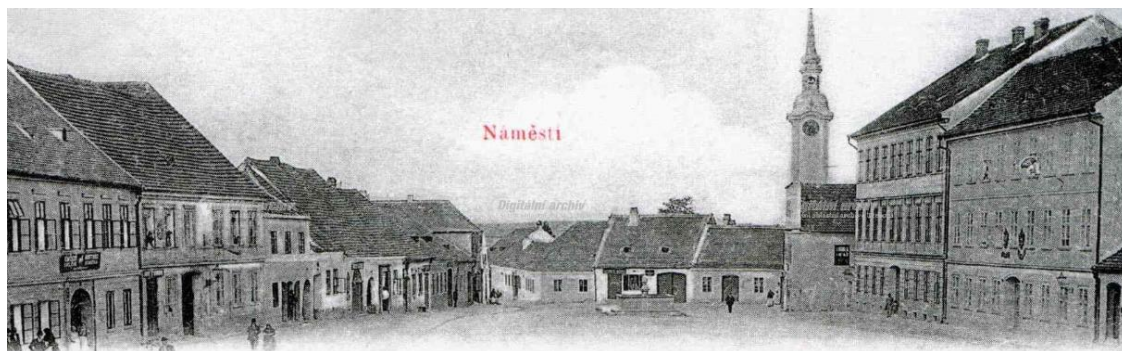
Lomnice nad Lužnicí leží v malebné rybníční krajině a vznikla pod stejnojmenným hradem, který je poprvé doložen v přídomku jejího majitele Oldřicha z Lomnice roku 1265. Jméno má původ v názvu potoka, nad kterým leží a jenž je zmiňován již roku 1367 (Lomnicze rivulus). Je odvozeno ze staročeského přídavného jména lomná, tj. voda lomozná, hlučná nebo představující mnohokrát lomený potok. Od konce 18. století (1789) je přidáván neshodný přívlastek - nad Lužnicí, ačkoliv řeka je od města vzdálena 2,5 km.

Udělením královských práv obec povýšila na město.

O hospodářském růstu rožmberské Lomnice svědčí i stavba pivovaru v roce 1560, ve kterém od roku 1582 působil po tři roky jako písař samotný básník Šimon Lomnický z Budče. O další rozkvět města se zasloužil především Petr Vok z Rožmberka, který lomnickým vylepšil právo tržní a silně omezil i robotní povinnosti.

Roku 1660 koupili třeboňské panství a tím i Lomnici Schwarzenbergové. I když velká většina obyvatel Lomnice a okolí se živila zemědělstvím, i zde se postupně rozvíjí obchod a řemesla. K pokusům o pronikavější hospodářský rozvoj Lomnice dochází teprve až v prvních desetiletích devatenáctého století. Ale i tak městečko a jeho okolí zůstávají hospodářsky zaostalé a téměř výhradně zemědělské.

Fotografie č. 1: Lomnické náměstí na konci 19. století

Zdroj: [9]

Fotografie č. 1 znázorňuje klidný ráz obce na konci 19. století.

6.2. Období před „Sametovou revolucí“

K první snaze vybudovat v Lomnici průmyslový podnik došlo v roce 1831, kdy za souhlasu představitelů obce byla Janem Bílkem postavena továrnička na výrobu papíru. V této době dochází v Lomnici nad Lužnicí také k založení drobných manufakturních výroben kuřáckých potřeb a knoflíků z perletě. Také výrobky z rákosu a orobince přinášejí obživu několika domácím dělníkům a dělnicím. Dalším pokusem o založení průmyslu v Lomnici byla výroba slaměných obalů na homolový cukr, který se vyvážel do Egypta a do jiných zámořských zemí. Jejich výrobou se zaměstnávalo ve třísměnném provozu až dvacet pět dělnic.

Určité hospodářské oživení nastalo na počátku druhé poloviny 19. století zrušením roboty a stavbou železnice Praha - Vídeň. Stanice zde byla otevřena roku 1876. Naděje v hospodářský rozmach přineslo i zřízení státních úřadů.

V roce 1850 se stala Lomnice sídlem okresního soudu, který zde setrval až do roku 1949.

V letech 1855-1868 zde byl i smíšený okresní úřad a v období 1895- 1928 také samosprávný okres lomnický. Přesto druhá polovina 19. století pro Lomnici a celé Lomnicko znamenala hospodářskou stagnaci, která se mimo jiné projevovala houfným stěhováním lidí do ciziny. Nejen z Lomnicka, ale z celých jižních Čech, odcházely především do Vídně a do Ameriky nejchudší a často kvalitní pracovní síly, které se domů již nikdy nevrátily. V souladu s pomalým rozvojem ekonomickým byla úroveň společenského a politického života ve městě a okolí.

Poslední čtvrtina devatenáctého století přinesla založení jen několika spolků. Mezi nimi Měšťanská a Řemeslnická beseda (1892), ochotnický spolek Tyl a hasičský sbor (1879) patřily k neaktivnějším a sehrály v příštích desetiletích významnou roli při organizování společenského a kulturního života města.

Roku 1898 byl založen Sokol. Důležitou událostí pak bylo zřízení děkanství roku 1899, což silně pozdvihlo prestiž města. V následujících letech se rozvíjela Lomnice nad Lužnicí podle možností, které jí dávala její poloha a vývoj celé společnosti.

Po osvobození bylo nadějně nadechnutí v mírových dobách stejně jako jinde zadrženo rokem 1948. Ačkoliv většina obyvatel volila komunisty, ukázalo se, že to nebyla pro město dobrá volba. Město začalo stagnovat. Místo toho, aby upevňovalo svůj městský charakter, začalo připomínat spící ves. Nakonec, bylo administrativně rozhodnuto, že od roku 1960 již Lomnice nebude ani městem. Tak se dostalo toto místo na nejnižší příčku, na které kdy za dobu své existence bylo.

Teprve po roce 1989 se podařilo představitelům obce získat pro Lomnici nad Lužnicí její stará práva. Ve středu dne 29. 6. 1994 přijali v budově Českého parlamentu představitelé Obecního úřadu dekret o tom, že do Lomnice nad Lužnicí se vrací po 34 letech opět statut města. Tento titul, který byl Lomnici udělen samotným českým králem Václavem IV. Lucemburským, nabyl opět svého významu (Rameš, V.).

Zdroj: [10]

Fotografie č. 2: Lomnické náměstí na začátku 20. století

Zdroj: [9]

Fotografie č. 2 ukazuje, že klidný ráz z konce 19. století se nezměnil a pokračuje i ve 20. století. Tato fotografie už má barevnou podobu.

Pohlednice č. 1: Více náhledů na město Lomnice nad Lužnicí

Zdroj: [9]

Pohlednice č. 1 znázorňuje, jak vypadala Lomnice nad Lužnicí na začátku 20. století a udržovala tak náhled na obec v příslušném období. Stále se drží klid v ulicích města.

Fotografie č. 3: Městský úřad v polovině 20. století

Zdroj: [9]

Na fotografii č. 3 je vidět nynější budova knihovny, městského úřadu a informačního centra.

Z vlastního šetření dokumentů vyplynulo spektrum podnikových subjektů před rokem 1989 (v době centrálně řízené ekonomiky):

Největší možnost zaměstnání v obci zaopatřovaly podniky, které prosperovaly před rokem 1989. Mezi tyto podniky patřily:

JITONA - výroba nábytku,

KOZAK – výroba peněženek,

JIPRO - družstvo, kde se vyráběly košíky,

(Zaměstnanci pracovali doma a tím pádem měla firma levnější náklady.

Nacházelo se zde učňovské středisko. Výrobky se vyvážely také na západ.)

DŘEVAŘSKÉ ZÁVODY – vyráběly obytné buňky, které se vyvážely do ciziny,

SKLAD NA OBILNINY – v těchto prostorech se dříve nacházel již zmiňovaný Lomnický pivovar.

Po převratu byly tyto podniky zrušeny, a tak přišla o práci většina lidí žijících v Lomnici nad Lužnicí.

Zemědělství a rybářství zde mělo dlouholetou tradici. Obec si na těchto oborech zakládala a stále se snaží držet tradici. Zajímala jsem se o tyto obory nejen z důvodu důležitosti a tradice obce, ale také proto, že tyto disciplíny mě doprovází v mém vzdělání.

Další část nabízí nahlédnutí do minulosti z hlediska rybářství a zemědělství.

Konec 18. a počátek 19. století však přinesl náhlé rušení rybníků ve velkém. Za padesát let, do roku 1840, byla v Čechách zrušena více než polovina rybníční plochy. Příčiny rušení rybníků je třeba hledat v celkových změnách tehdejšího zemědělství. Velmi výstižné zdůvodnění procesu pronikavého omezení rybníčního hospodářství nacházíme v dymokurských hospodářských instrukcích z poslední čtvrtiny 18. století. Jejich zásadní ekonomické myšlenky mají zhruba tento logický sled: základem celého hospodářství je rostlinná výroba. Protože však výnosnost polního hospodářství nespočívá ve výměře rolí, ale v jejich důkladné přípravě, musí být dosaženo rovnováhy mezi výrobou rostlinnou a živočišnou. Jako hlavní moment užitečnosti hospodářského zvířectva byla výslovně uvažována produkce hnoje. Aby však bylo možno udržovat stavy dobytka na žádoucí úrovni, bylo nutno zlepšit dosud nevyhovující krmivovou základnu. Cestou k tomuto cíli bylo meliorování a hnojení luk a především získávání nových luk rušením rybníků. Z existujících rybníčních soustav se zachovaly především soustavy jihočeské, kde zrušením rybníků na málo úrodných, zamokřených půdách nebylo mnoho co získat.

Do druhé poloviny 19. století nastoupilo rybníkářství s méně než polovinou někdejší plochy. Zbytku se však tehdejší hospodáři snažili využít racionálněji než doposud. Výnosy rozvinutého zemědělství pobízely také rybníkáře, aby usilovali o zvýšení výnosů. Tuto potřebu pocíťovali jak praktikové, tak i teoretici. Z praktiků to byl především ředitel třeboňského panství Václav Horák (1815-1900), obnovil některé ze zrušených rybníků, dbal na pravidelné řádné letnění, upravil nepoměr mezi plochou

třecích, výtažních a hlavních rybníků a dodržoval správné osádky všech typů rybníků. *Zdroj: [11]*

Z terénního šetření vyplynulo, že zemědělci v tomto období měli státní statky, které zaměstnávaly spoustu lidí nejen v obci ale i v okolí. Rybáři bývali také státní zaměstnanci.

Po „Sametové revoluci“ se tyto státní zemědělské statky zrušily. Zemědělci a rybáři v obci stále přetrvávají, ale už jako soukromníci nebo zaměstnanci menších státních podniků, viz následující kapitola.

6.3. Současná charakteristika modelové obce

OBEC: Lomnice nad Lužnicí

6.3.1. Sociodemografické údaje

K 31. 12. 2013 činil POČET OBYVATEL: 1784

Demografické změny v roce 2013:

Narodilo se: 15

Zemřelo: 21

Přirozený úbytek za rok 2013 činí 6 osob.

Migrace obyvatelstva:

Přistěhovalo se: 51

Odstěhovalo se: 49

Stěhování v obci: 29

Migrační přírůstek činí 2 osoby.

Celkový úbytek za rok 2013 činí 4 osoby.

Skladba obyvatelstva:

Počet žen: 914

Počet mužů: 870

Průměrný věk mužů (skutečný): 38,16

Průměrný věk žen (skutečný): 41,48

Průměrný věk občanů v Lomnici nad Lužnicí (skutečný): 39,86

(Lomnické listy, únor 2014)

Po shrnutí těchto údajů z Lomnických listů je zřejmé, že je pozitivní migrační saldo. Migrační přírůstek za rok 2013 činí 2 osoby.

Tabulka č. 7: Strom života

Rok narození	Věk	Muži	Ženy
rozmezí 5 let		počet	počet
1969	45	68	51
1974	40	57	71
1979	35	76	77
1984	30	56	63
1989	25	52	60
1994	20	58	61
1999	15	50	39
2004	10	46	42
2009	5	48	40
2014	0	42	36

(Lomnické listy, únor 2014)

Z tabulky č. 7 je patrné, že v roce 2014 je více narozených dětí mužského pohlaví 42 než ženského pohlaví 36. V roce 1979 se narodilo nejvíce mužů 76 i nejvíce žen 77.

Rozloha obce: 1 888 ha

Počet obyvatel: 1 780

(údaje z roku 2012)

Graf č. 3: Vývoj počtu obyvatel (absolutní četnosti)

Zdroj:[8]

(údaje k 31.12. uvedeného roku)

2003: 1 660

2004: 1 677

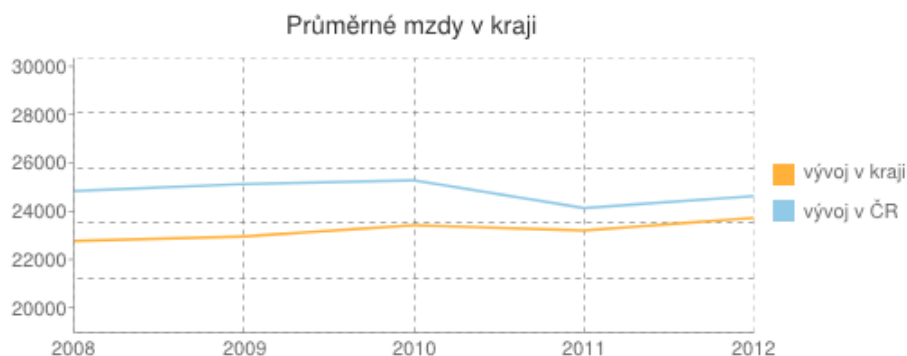
2010: 1 770

2011: 1 780

2012: 1 780

Graf č. 3 znázorňuje zvýšení počtu obyvatel v obci, což je pozitivní statistika. Nejedná se o vymírající obec. Od roku 2003 se počet 1660 zvyšoval na 1780 v roce 2012. Tato fakta jsou patrně důkazem fungování suburbanizace.

Graf č. 4: Průměrné mzdy

Zdroj: [8]

Graf č. 4 znázorňuje průměrné mzdy v kraji zvolené obce:

2008: 22.767,- Kč

2009: 22.951,- Kč

2010: 23.418,- Kč

2011: 23.199,- Kč

2012: 23.722,- Kč

Částky průměrných mezd se od roku 2008 zvyšovaly. To napovídá tomu, že situace v obci z hlediska její polohy v ČR a v kraji není špatná.

Tabulka č. 8: Statistiky obce (absolutní četnosti)

		2004	2012
Stav obyvatel k 1.7.		1 674	1 762
v tom:	muži	806	853
	ženy	868	909
Stav obyvatel k 31.12.		1 677	1 780
v tom ve věku:	0 - 14	274	278
	15 - 64	1 161	1 201
	65 +	242	301
Průměrný věk		39,6	41,1
Index stáří (65+ / 0 - 14 v %)		88,3	108,3
muži		813	864
v tom ve věku:	0 - 14	147	151
	15 - 64	579	592
	65 +	87	121
ženy		864	916
v tom ve věku:	0 - 14	127	127
	15 - 64	582	609
	65 +	155	180
Přistěhovalí		59	34
v tom:	muži	27	18
	ženy	32	16
v tom ve věku:	0 - 14	12	6
	15 - 64	44	25
	65 +	3	3
Přistěhovalí na 1 000 obyvatel		35,2	19,3
Vystěhovalí		40	35
v tom:	muži	15	15
	ženy	25	20
v tom ve věku:	0 - 14	8	7
	15 - 64	28	23

	65 +	4	5
Vystěhovalí na 1 000 obyvatel		23,9	19,9
Přírůstek stěhováním		19	-1
v tom:	muži	12	3
	ženy	7	-4
v tom ve věku:	0 - 14	4	-1
	15 - 64	16	2
	65 +	-1	-2
Přírůstek:	celkový	17	-
	přirozený	-2	1
	stěhováním	19	-1
Přírůstek na 1 000 obyvatel:			
	celkový	10,2	-
	přirozený	-1,2	0,6
	stěhováním	11,4	-0,6

Zdroj: upraveno autorem z [7]

Tabulka č. 8 ukazuje vyšší stav přistěhovalců 59 v roce 2004 než v roce 2012. V tomto roce byl počet přistěhovalých pouze 34 lidí. Další důkaz pozitivního migračního salda.

Míra nezaměstnanosti v obci Lomnice nad Lužnicí

(aktualizováno pro rok 2012)

Průměrná míra nezaměstnanosti pro obec činí 8,3% . Tato míra nezaměstnanosti je vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti pro Jindřichohradecký okres v roce 2013, kde činila 6,3%.

Zdroj: upraveno autorem z webu [12]

Fotografie č. 4: Budova knihovny a informačního centra

Zdroj: vlastní fotografie, 28.2.2014

Fotografie č. 4 dává náhled na budovu knihovny a informačního centra v roce 2014. Lze vidět přítomnost automobilů, což na předešlých fotodokumentacích z 19. a 20. století k vidění nebylo. Automobil je pro obyvatelstvo modelové obce významný dopravní prostředek k dopravování se za prací (viz další kapitola).

Fotografie č. 5: Nynější Lomnické náměstí

Zdroj: vlastní fotografie, 26.2.2014

Na fotografii č. 5 je znázorněno zrenovované Lomnické náměstí v roce 2014. Proměna náměstí svědčí o tom, že občané se starají o svůj domov. Dotace z EU na renovaci náměstí využil bývalý starosta Karel Zvánovec (viz následující kapitola).

7. Výsledky empirického šetření

Na základě vlastního šetření v terénu a studia dokumentů proběhla analýza obce a byla zachycena a popsána podniková struktura v současné době. V obci se nachází podnik LD OKNA, prodejna potravin Flop a Coop, kovošrot, penzion U Radnice, hotel Bohemia a benzinová stanice Euro Oil. Na náměstí nechybí základní škola, knihovna, pečovatelský dům a městský úřad. Kromě prodejny potravin Flop a Coop můžeme na náměstí najít vietnamskou prodejnu potravin Večerka.

Na místě, kde leží nynější penzion U Radnice, bývala prodejna potravin. Stejně tak hotel Bohemia nemá dlouhou tradici. Zde bychom v dřívějších letech našli mlékárnu s cukrárnou. Vedle tohoto hotelu stojí obchod s jezdeckými a chovatelskými potřebami, což je bývalé krejčovství. Také pečovatelský dům a benzinová stanice vznikly nově po převratu. Lomnické webové stránky nabízejí informace pro podnikatele (viz Příloha č. 2).

Dále je v obci mnoho živnostníků, kteří se zabývají manuálními pracemi.

Rybáři už dnes také patří mezi živnostníky. Starají se o 2 rybníky přímo v obci a další rybníky v okolí. Zemědělství se udržuje jedním malým statkem a fungují zde další dva soukromníci.

Jak už byla zmíněna v předešlé kapitole důležitost zemědělství a rybářství, tak i v této kapitole se věnuje část textu popisu těchto oborů.

Dnes tvoří zdejší rybníky **16 vodohospodářských soustav** spádovaných z převážné většiny do povodí Lužnice a Nežárky. Objem zatápěných prostorů nad bilančním profilem Lužnice pod vtokem Nežárky je asi 390 mil. m³ a je možno je zvýšit o retenční objem 50 mil. m³ vody.

Základem této rybníční soustavy jsou původní Krčínovy rybníky – Naděje, Skutek a Potěšil u obce Klece. Všechny rybníky této soustavy jsou naháněny stokou zvanou Potěšilka, která byla vedena z řeky Lužnice ještě před stavbou rybníka Rožmberka. Celá Nadějská soustava byla doplněna řadou menších rybníků v éře Josefa Šusty v poslední čtvrtině 19. století.

Jmenovat můžeme rybníky Víra, Láska, Dobrá Vůle, Blaník, Měkký, Strakatý, Rod, Horák a další. V této enklávě byly Šustovou zásluhou založeny malé rybníčky vhodné pro výrost plůdku a násad, kterých se do té doby nedostávalo pro velké hlavní rybníky na Lomnicku a Ponědražsku. Nadějské rybníky patří mezi ty, které byly vysušovány po roce 1826 a později byly opět obnoveny (v roce 1871). *Zdroj: [13]*

Fotografie č. 6: Lomnický rybník

Zdroj: [14]

Na fotografii č. 6 je náhled na Lomnický rybník Peřinka, na kterém si Lomničané zakládají.

Z dalšího terénního šetření byl zjištěn současný stav společenských akcí, sportovních činností a turistických lákadel. Ke kulturním a společenským zařízením patří tzv. Farská louka. Turisty láká naučná stezka.

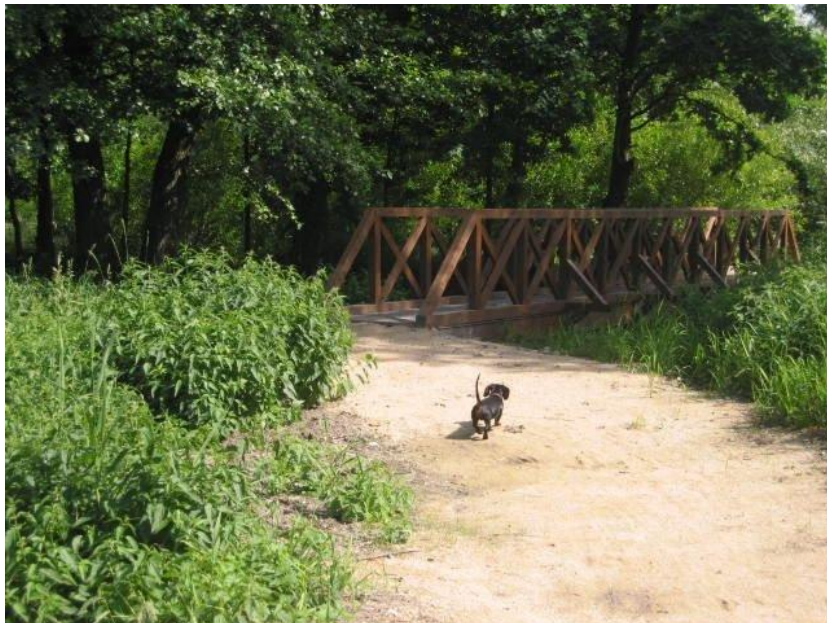
Po prozkoumání webových stránek obce (viz Příloha č. 3) je obec pyšná na poměrně novou naučnou stezku zvanou Velký Lomnický. Měří celkem 6,5 km a má 15 stanovišť. 1. etapa byla zrealizována v roce 2001, tehdy měla 12 stanovišť a délku 5,4 km. Její nevýhodou však bylo, že nevytvářela okruh a návštěvníci tak museli projít celou trasu tam i zpět, což částečně snižovalo její atraktivitu.

Na jaře roku 2005 došlo k vytvoření plánovaného okruhu a tím i prodloužení této stezky o 1 130 m a rozšíření o další 3 stanoviště. Vnímavému návštěvníkovi nabízí

relaxaci aktivním odpočinkem, poznávání nádherné přírody a porovnávání jejích ročních proměn.

Naučná stezka Velký Lomnický byla vybudována za finanční podpory Evropské unie. *Zdroj: [15]*

Fotografie č. 7: Naučná stezka

Zdroj: [15]

Na fotografii č. 7 je vidět část naučné stezky zmíněné v předešlém textu.

7.1. Rozhovor se zástupcem zemědělců

Dne 5.3.2014 jsem vedla půlhodinový rozhovor s klíčovým pracovníkem nynějšího malého státního zemědělského statku z důvodu zjištění informací o zemědělství v obci před převratem a v současnosti. Dále mě zajímal osobní názor zaměstnance.

Jaký byl stav zemědělství v obci před převratem?

Nacházel se zde státní statek, kde se chovalo 300 dojnic, 2000 krav a dohromady asi 3000 kusů dobytka. Obdělávaná plocha zabírala 2500 ha. Pěstovaly se zde hlavně obilniny a cukrová řepa. Zaměstnáno zde bylo kolem 150 lidí. Pracovníci nebyli jen obyvatelé Lomnice, ale také obyvatelé okolních vesnic jako například Klec, Smržov.

Jaký je současný stav zemědělství v obci?

Od roku 1993 se statek rozdělil. Vznikl statek Lomnice s.r.o. V současné době se zde pěstuje řepka, kukuřice a obilniny na ploše 1171 ha. Byl zrušen chov dojnic. Chov skotu je bez tržní produkce, a tak je méně nákladný. Je zde 80 kusů mladého dobytka a dalších 80 kusů skotu.

Jaký je Váš osobní názor na současný stav?

Dnes práce ubývá a lidí přibývá. Nastupují živnostníci, aby se lidé vůbec uživil.

7.2. Rozhovor se současným kronikářem PhDr. Václavem Ramešem

Na další půlhodinový rozhovor téhož dne jako předešlé interview jsem se rozhodla oslovit nynějšího kronikáře, abych získala informace od odborníka, který se o obec zajímá a navíc zde bydlí. Pan Rameš působí jako ředitel Státního oblastního archivu v Třeboni. Tudiž jako obyvatel Lomnice do zaměstnání dojíždí. V Lomnici nad Lužnicí založil letopisecký kroužek a později zavedl v roce 1986 psaní Lomnických listů, které psal až do roku 2009. Dnes Lomnické listy stále vycházejí, ale pod jiným vedením. Dále pan Rameš píše současnou kroniku od roku 1982, kterou navázal na předešlého kronikáře mého pradědu Josefa Mičku.

Jak hodnotíte situaci před rokem 1989 hlavně z hlediska zaměstnanosti v obci Lomnice nad Lužnicí?

Situace v obci byla vždy špatná. Mezi úspěšné podniky se řadí JIPRO, které zaměstnávalo většinu místních obyvatel. Výhodou pro zaměstnance byla práce vykonávána doma. Pro podnik to vycházelo také levně. Dále JITONA, KOZAK a dřevařské závody. Hodně místních obyvatel i v této době dojíždělo do měst, především do Třeboně a Českých Budějovic. Nejvíce přeprav obyvatel do zaměstnání zajišťovala železniční doprava. Na železniční stanici pracovalo hodně místních obyvatel, kteří byli později propuštěni, kvůli snižování stavu zaměstnanců.

Jak hodnotíte zemědělství před rokem 1989 a dnes?

Dříve se v Lomnici nad Lužnicí pěstovala cukrová řepa, která se vyvážela do ciziny. Dnes jsou zde soukromí zemědělci. Zemědělství se od roku 1989 zhoršilo.

Jak vidíte současnou situaci obecně i z hlediska zaměstnanosti v obci?

Jak už jsem zmínil, situace v obci byla vždy špatná a dnes je ještě horší. Obyvatelé stále dojíždějí hlavně do měst Třeboň a České Budějovice. Železniční doprava se zhoršila. Četnost spojů není tak stálá. V obci jsou živnostníci, pekárna a firma LD OKNA.

Přispívalo vedení obce nějak ke zlepšení situace zaměstnanosti?

Nejvíce ke zlepšení situace obce i za cenu zadlužení a ostrého jednání přispěl bývalý starosta Karel Zvánovec. Nynější starostka se snaží udržet současný stav v obci.

Zvedla se přistěhovalost nebo vystěhovalost po roce 1989?

Myslím, že po této stránce je stav obyvatel v obci vyrovnaný.

7.3. Rozhovor s bývalým starostou Karlem Zvánovcem

Poslední rozhovor datovaný opět 5.3.2014 jsem se rozhodla vést s bývalým starostou Karlem Zvánovcem, protože za jeho působení se obec nejvíce zvelebila. Pan Karel Zvánovec působil jako starosta obce Lomnice nad Lužnicí 12 let od roku 1998 až do roku 2010. Po hodinovém rozhovoru jsem spokojeně odcházela se zaznamenanými informacemi.

Jak hodnotíte situaci před rokem 1989 hlavně z hlediska zaměstnanosti v obci Lomnice nad Lužnicí?

Podniky jako JITONA, JIPRO a dřevařské závody zaměstnávaly velký počet lidí nejen z obce a také z okolí. Podnik JIPRO zaměstnával 200 lidí. Komunální služby

zde fungovaly. Byli lidé, kteří dojížděli do naší obce za prací, ale stále tu byla část našeho obyvatelstva, která dojížděla za prací do měst jako České Velenice, Suchdol nad Lužnicí, Třeboň, České Budějovice a Jindřichův Hradec. Doprava byla velice dobrá. Přizpůsobovala se dojíždějícím lidem. V době před rokem 1989 byla zanedbána infrastruktura.

Jaké změny proběhly za Vašeho působení starosty?

Díky výstavbě 100 bytů, 44 bytových jednotek a pečovatelského domu se zvedl počet obyvatel o 200 lidí. Díky financím z EU se kladl důraz na rozvoj životního prostředí a kvalitativně se změnila infrastruktura: čištění odpadních vod, kanalizace, veřejný vodovod, třídění odpadu, vývoj kompostárny a sběrného dvora, oprava hlavní průtahové komunikace, chodníků, osvětlení a proběhla také renovace náměstí, staré radnice a kostel Svatého Václava. Proběhla výstavba nového kulturního komplexu tzv. Farská louka. Zrenovoval se sportovní areál. Dále byla pro přívod turistů do obce zrealizována naučná Lomnická stezka. Letitým problémem byl přívod pitné vody, který byl vyřešen přívodem z Říмова. Kladl se důraz na odbornost zaměstnanců městského úřadu. Za 12 let jsme investovali do obce 300 miliónů Kč. Většina peněz byla z dotací EU.

Jak hodnotíte zemědělství před rokem 1989 a dnes?

Dříve bylo dost lidí zaměstnáno v zemědělství. Přetrvávala různorodost tohoto oboru v obci. Pěstovaly se obilniny a brambory. Choval se skot a prasata. Dnes se nedosahuje produkce jako před rokem 1989 a zanikl chov prasat. Po převratu docházelo k privatizaci státních statků.

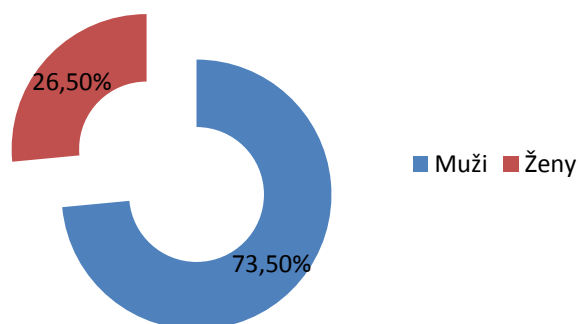
Jak vidíte současnou situaci obecně i z hlediska zaměstnanosti v obci?

Došlo ke zhoršení zaměstnanosti. Dnes jsou zde drobní živnostníci, ale to situaci před rokem 1989 pořád nenahrazuje. Dopravní situace je dnes také horší. Dá se říci, že díky výstavbě bytů, bytových jednotek a pečovatelského domu se zde udrželo i přistěhovalo obyvatelstvo. Městský úřad a informační středisko se zkvalitnilo. Pořádají se zde kulturní akce.

7.4. Vyhodnocení dotazníků

Dotazníkové šetření bylo provedeno v únoru 2014 za účelem analýzy zaměstnanosti v obci z pohledu občanů. Osoby byly vybrány na základě náhodného výběru. Dotazník obsahuje celkem 8 otázek jak otevřených i uzavřených. První 4 otázky jsou zaměřené na pohlaví, věk, vzdělání a trvalé bydliště. Zbytek otázek je zaměřen na otázky týkající se zaměstnanosti. Dohromady se podařilo získat 34 vyplněných dotazníků. Dotazník je k dispozici v příloze 1.

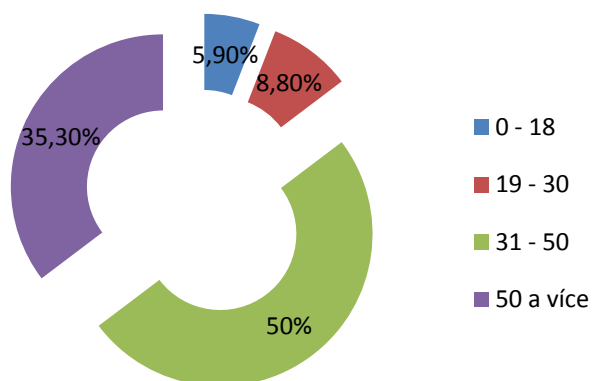
Graf č. 5 – Pohlaví

Zdroj: vlastní šetření

Z 34 dotazovaných osob bylo 73,50% mužů a 26,50% žen (viz graf č. 5).

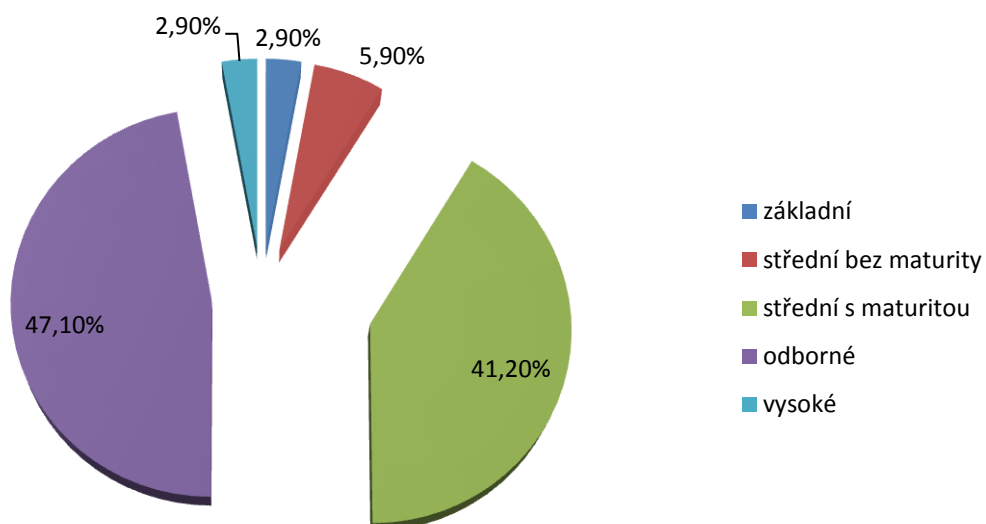
Graf č. 6 – Věk

Zdroj: vlastní šetření

Dle grafu č. 6 je polovina dotazovaných osob ve věku 31- 50 let a dále převažuje vyšší věková skupina 35,30% nad mladší věkovou skupinou dotazovaných.

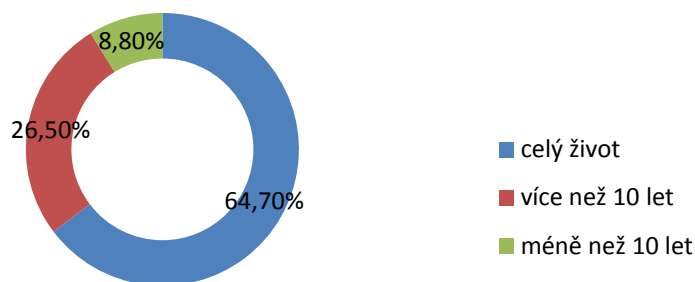
Graf č. 7 – Vzdělání

Zdroj: vlastní šetření

Jak ukazuje graf č. 7, převažuje v obci střední vzdělání s maturitou a odborné učňovské vzdělání.

Graf č. 8 – Délka trvalého bydliště v obci

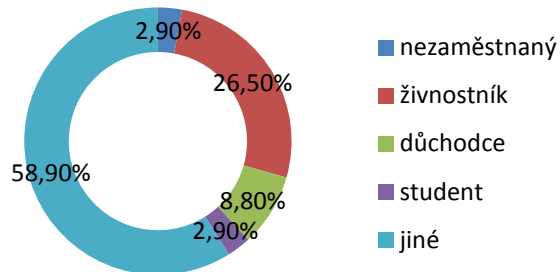

Zdroj: vlastní šetření

Všichni dotazovaní měli trvalé bydliště v obci Lomnice nad Lužnicí.

Podle grafu č. 8 žije 64,70% respondentů v obci celý život, což je většina dotazovaných.

Graf č. 9 - Zaměstnání

Zdroj: vlastní šetření

Živnostníci zaujímají zaměstnání typu: obsluha v restauraci, zemědělec, elektrikář, zedník, pokrývač a myslivec.

Jiné zaměstnání mapuje státní zaměstnance typu: dělník strojního závodu, prodavač/ka, kuchařka ve školní jídelně, učitel/ka, řidič kamionu, dělnice státního podniku, pošťačka a podobné jiné státní zaměstnance.

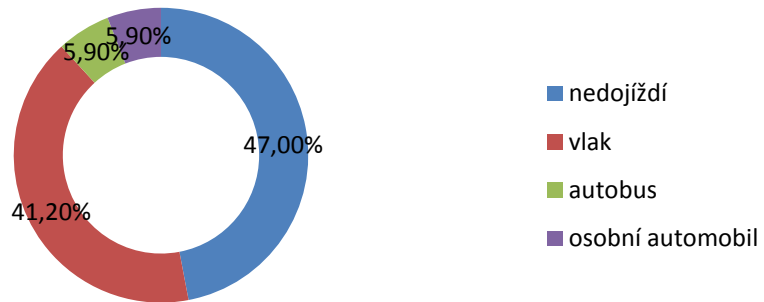
Z grafu č. 9 tedy vyplývá, že převažuje 58,90% dotazovaných obyvatel obce Lomnice nad Lužnicí zaměstnaných ve státních sférách.

Místo trvalého bydliště neměnil kvůli zaměstnání nikdo z dotazovaných osob.

Všichni dotazovaní nejsou spokojeni s možnostmi zaměstnání v obci.

Dle výzkumu dotazníků byla analyzována míra nezaměstnanosti v obci 8,8%. Tato míra je nezaměstnanosti obce je téměř shodná s reálnou mírou 8,3% i přes náhodný výběr respondentů.

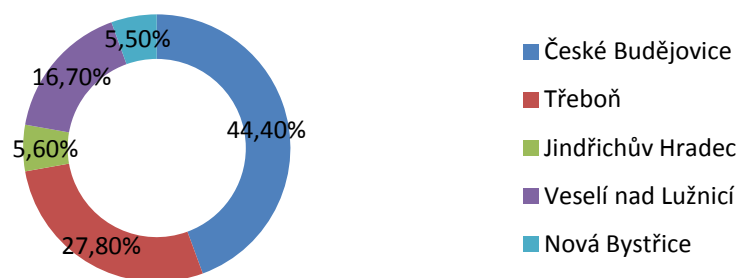
Graf č. 10 – Dojížd'kovost do zaměstnání

Zdroj: vlastní šetření

Přeprava do zaměstnání je pro obyvatele nejčastější osobním automobilem. Vyrovnaně na tom je dopravování autobusem a vlakem 5,90%, což je také nejméně četné (viz graf č. 10).

Graf č. 11 – Město dojíždění do zaměstnání

Zdroj: vlastní

Všichni dotazovaní, kteří dojíždějí vlakem nebo autobusem, byli spokojeni s četností spojů.

Nejčastěji dojíždějí dotazovaní obyvatelé do Českých Budějovic (44,40%). Dokonce se našel jeden dotazovaný občan obce, který dojíždí do Nové Bystřice (viz graf č. 11).

8. Diskuse a závěr

Podle teoretického zjištění se modelová obec řadí mezi venkovskou obec se statutem města. Údaje z terénního šetření korespondují s teoretickým kontextem. Dle Majerové a Čmejrkové (2003) lze řadit lomnickou populaci pod venkovské obyvatelstvo. Teoretická definice venkova podle Pěluchy (2012) tvrdí, že venkovská ekonomika byla dříve zaměřena na zemědělský sektor a dnes spíše na zaměstnání ve službách či průmyslu, se shoduje se současnou situací. Po stránce zaměstnanosti není Lomnice nad Lužnicí v nejhorsím stavu, ale stále spousta lidí dojíždí nejen do okolních měst. Vývoj po roce 1989 se zlepšil z hlediska prostředí obce. Po vyhodnocení vlastního šetření formou dotazníků a rozhovorů si dovoluji tvrdit, že lidé jsou zde přátelštější a snaží se obec vyvíjet k lepšímu. Bartoš M. a kol. (2011) potvrzují teoretickou skutečnost, že pod pojmem venkov si představujeme vesnice, krajinu pokrytou zemědělskou půdou, lesy, vodními plochami, ale také malá městečka. Bohužel i přes to, že obec má statut města, stále nedokáže vrátit úspěšnou pracovní pozici jako před rokem 1989. Když tedy porovnáme situaci před rokem 1989 a dnes, tak určitě musím tvrdit, že dříve zaměstnanost v obci byla lepší, ale nikdy nedosahovala tak uspokojivých výsledků jako třeba v okolních městech typu Třeboň a podobně. Kdyby v obci vydržel fungovat alespoň jeden podnik, který prosperoval před převratem, spousta lidí by nedojížděla do zaměstnání do větších měst. Na druhou stranu dnes je velká možnost se osamostatnit a podnikat jednotlivě díky živnostenskému oprávnění na základě odbornosti a zručnosti.

Zemědělství a rybářství zde přetrvává, ale spíše v soukromé sféře.

Určitě se situace v obci změnila k lepšímu díky nové turistické naučné stezce a přilákala tak některé turisty. Dále obec přitahuje na kulturní a společenské akce do nově vystaveného areálu Farská louka další návštěvníky za zábavou. Sportovní činnost se zde udržuje dlouhou dobu. Velkou tradici má fotbalový klub.

Město se od převratu vyvíjelo k lepšímu hlavně díky bývalému starostovi Karlu Zvánovcovi, který dovedl investovat peníze z EU do infrastruktury města. Tato fakta jsou důkazem, že management obce je důležitý a záleží na lidském faktoru.

Můžeme tvrdit, že obyvatelé v městě přibývají hlavně díky výstavbě bytů, bytových jednotek a pečovatelského domu. Tato tvrzení potvrzuje Pělucha M. a kol. (2012) svým teoretickým názorem, že budoucnost venkova je závislá především na snaze obyvatel, kteří chtějí svou obec rozvíjet a udělat vše pro to, aby se zabránilo odchodu lidí a umožnili se podmínky pro přívod nových občanů. Dále platí tvrzení Pěluchy M. a kol. (2012) o venkovském regionu, který platí pro okres Jindřichův Hradec kam patří zkoumaná modelová obec. Doprava železniční i autobusová není tak četná jako dříve, ale občané obce jsou s nynější situací celkem spokojeni a řeší ji dopravou osobními automobily.

Shrnu-li celkovou situaci obce, dojdou k závěru, že obec se snaží vyvíjet k lepšímu. Bohužel zaměstnanost zde není uspokojivá, ale možnosti dojíždění do okolních měst jsou přijatelné.

Odpověď na hypotézu zda obec ovlivnil historický vývoj po stránce zaměstnanosti, je jednoznačně ano. Na druhou hypotézu, která se ptá, jestli je současný vývoj zaměstnanosti lepší než v historii odpovím ne. Dříve byla podniková struktura a zaměstnanost obce uspokojivá. V dnešní době je situace jasně horší díky zrušení prosperujících podniků před rokem 1989.

Výsledky bakalářské práce přispějí k řešení projektu „Valorisation and Sustainable Development of Cultural Landscapes using Innovative Participation and Visualisation Techniques -VITAL LANDSCAPES” (2CE164P3). Dále budou informace poskytnuty jako podklad pro decizní sféru.

9. Literatura

Odborné publikace

- Bartoš, M., Kušová, D., Těšitel, J., Novotná, M.; Kopp, J., Macháček, J. Moss, L.A.G., Glorioso, R. (2011): Amenitní migrace do venkovských oblastí České republiky. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce.
- Boháčová, I., Hrabánková, M. (2009): Strukturální politika Evropské unie. 1.vydání. Praha: C. H. Beck

- Hendl, J. (2008): Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál
- Hudečková, H., Lošťák, M., Ševčíková, A. (2006): Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta
- Kouřilová, J. (2012): Synergie vztahu město-venkov. Praha: Alfa Nakladatelství
- König, P. a kol. (2009): Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu. 2. vydání. Praha: C. H. Beck
- Majerová, V. (2006): Sociologie venkova a zemědělství. Česká zemědělská univerzita, Praha →elektronická podoba stažená
- Majerová, V., Čmejrek, J. (2003): Český venkov 2002. Podniky a podnikání. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, ve vydavatelství Credit
- Majerová, V., Herová, I. (2007): Český venkov 2006. Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace. Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta.
- Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v kostce. Ministerstvo zemědělství ČR
- Pělucha, M. a kol. (2012): Venkov na prahu 21. století. Venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostí ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů města a venkova v globalizované ekonomice. Praha: Alfa Nakladatelství
- Perlín, R., Hupková, M. (2010): Venkovy a venkované: doprovodná publikace k výstavě. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Internetové zdroje

- [1] Metodická podpora regionálního rozvoje. Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/regiony_red.html [cit. 5.3.2014]
- [2] Zaměstnanost, ČSÚ. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_nezamestnanost/\\$File/04_zamestnanost.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_nezamestnanost/$File/04_zamestnanost.pdf) [cit. 10.9.2013]

- [3] Aktuální web. Dostupné z:
<http://zpravy.aktualne.cz/finance/cesko-ma-patou-nejnizsi-nezamestnanost-v-eu/r~e97051faf9c611e2b9470025900fea04/> [cit. 5.3.2014]
- [4] Zaměstnanost. Dostupné z:
www.pravo.wz.cz/vyb/data/zamestnanost.rtf [cit. 9.9.2013]
- [5] Wikipedia. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Imigrace> [cit. 5.3.2014]
- [6] Český statistický úřad. (ČSÚ) Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/1304-12-r_2012-130
[cit. 30.11.2013]
- [7] Český statistický úřad. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/4018-13> [cit. 18.11.2013]
- [8] Znalecký ústav. Dostupné z:
<http://www.odhadonline.cz/odhad-statistika-kriminalita-nezamestnanost-prumerna-mzda-nemoci-znalecky-posudek-odhadce-znalec-obec-lomnice-nad-luznici-okr-jindrichuv-hradec/> [cit. 18.11.2013]
- [9] Digitální archiv Státního oblastního archivu Třeboň. Dostupné z:
<http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> [cit 6.3.2014]
- [10] Oficiální stránky města Lomnice nad Lužnicí. Dostupné z:
<http://lomnice-nl.cz/a-6-historie-mesta.html> [cit. 5.3.2014]
- [11] Oficiální stránky Lomnice nad Lužnicí. Dostupné z:
<http://lomnice-nl.cz/a-31-17-20-stoleti.html> [cit. 15.3.2014]
[cit. 15.3.2014]
- [12] Rozbor udržitelného rozvoje území obce s rozšířenou působností Třeboň. Dostupné z:
http://www.mesto-trebon.cz/text/uploads/_mestsky-urad/uzemni_planovani/ruru/TextovaCast.pdf [cit. 23.3.2014]
- [13] Oficiální stránky Lomnice nad Lužnicí. Dostupné z:
<http://lomnice-nl.cz/a-30-soucasnost-rybnikarstvi.html>
- [14] Oficiální stránky Lomnice nad Lužnicí. Dostupné z:
<http://lomnice-nl.cz/a-598-rybarendi-v-lomnici-nad-luznici.html>
[cit.15.3.2014]
- [15] Oficiální stránky Lomnice nad Lužnicí. Dostupné z:

<http://lomnice-nl.cz/c-47-naucna-stezka.html> [cit. 15.3.2014]

- [16] Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?piref37_240420_37_240419_240419.next_page=%2Findex.do&piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000011&piref37_240420_37_240419_240419.statk=2000000000017&piref37_240420_37_240419_240419.send=send&piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000017&piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=J&piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=123000&ok=Vybrat [cit. 18.11.2013]
- [17] Ekonomický informační web. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/361002-nezamestnanost-v-jiznich-cechach-stoupla-v-cervenci-cini-7-0-pct/> [cit. 23.3.2014]

10. Přílohy

10.1. Příloha č. 1

DOTAZNÍK-zaměstnanost

Dobrý den,

jsem studentka Jihočeské univerzity Zemědělské fakulty oboru Agropodnikání v Českých Budějovicích. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku k vypracování mé bakalářské práce: Proměny zaměstnanosti ve venkovském prostoru, případová studie obce Lomnice nad Lužnicí.

Předem děkuji za ochotu

1) Pohlaví (nehodící škrtněte).

Muž

Žena

2) Věk (vhodné podtrhněte).

0 – 18

19 – 30

31 – 50

51 – a více

3) Jaké máte vzdělání?

4) Jaké je město Vašeho trvalého bydliště?

Jak dlouho žijete v obci Lomnice nad Lužnicí? (Vhodné podtrhněte).

Celý život

Více než 10let

Méně než 10let

5) Zaměstnání (vhodné podtrhněte).

Nezaměstnaný

Živnostník – v jaké oblasti:

Důchodce

Student

Jiné – jaké:

6) Měnil/a jste někdy místo trvalého bydliště kvůli zaměstnání?

7) Dojíždíte kvůli zaměstnání? (Vhodné podtrhněte).

Nedojíždím

Vlak

Autobus

Osobní automobil

Jiné – jaké:

Jste spokojeni s četností spojů do Vašeho zaměstnání?

8) Jste spokojeni s možnostmi zaměstnání v obci Lomnice nad Lužnicí?

10.2. Příloha č. 2

The screenshot shows the 'Podnikatel' (Entrepreneur) page of the official website of Lomnice nad Lužnicí. The browser address bar shows 'http://lomnice-nl.cz/c-3-podnikatel.html'. The page features a blue header with the city logo and name, and a navigation menu with links to 'Úvod', 'Zastupitelstvo', 'Rada města', 'Úřední deska', 'Aktuality', 'Ke stažení', and 'Kontakt'. Below the header is a large banner image of the town square. A secondary navigation bar includes 'OBČAN', 'RADNICE', 'PODNIKATEL' (highlighted), and 'TURISTA'. The main content area is divided into three columns: 'PODNIKATEL' with a list of services like 'Restaurace', 'Služby motoristům', and 'Půjčovny'; 'Podnikatel' with a list of links to 'Restaurace', 'Služby motoristům', 'Půjčovny', 'Potraviny, obchody', 'Úřad, banka, pošta', and 'Ostatní služby ve městě'; and 'KONTAKTY' with contact information for the 'Městský úřad Lomnice nad Lužnicí', including address, phone, email, and website, as well as the names of the Mayor and Deputy Mayor and their office hours.

10.3. Příloha č. 3

The screenshot shows the 'Turista' (Tourist) page of the official website of Lomnice nad Lužnicí. The browser address bar shows 'http://lomnice-nl.cz/c-4-turista.html'. The page features the same blue header and navigation menu as the previous page. The secondary navigation bar includes 'OBČAN', 'RADNICE', 'PODNIKATEL', and 'TURISTA' (highlighted). The main content area is divided into three columns: 'TURISTA' with a list of links to 'AKTUÁLNÍ AKCE', 'Akce ve městě', 'Ubytování', 'Mapa města', 'Informační středisko', 'Historické památky', and 'Historie města'; 'Vítá Vás město Lomnice nad Lužnicí' with a welcome message and a list of activities under 'Co v Lomnici najdete', including 'turistické trasy i cyklotrasy', 'rybníční soustava', 'naučná stezka Velký Lomnický', 'zrestaurovaný kostel sv. Václava', 'možnost stravování i rychlého občerstvení (jídla a bufet Lomničan)', and 'možnosti ubytování v penzionech i hotýlích'; and 'KONTAKTY' with the same contact information as the previous page.